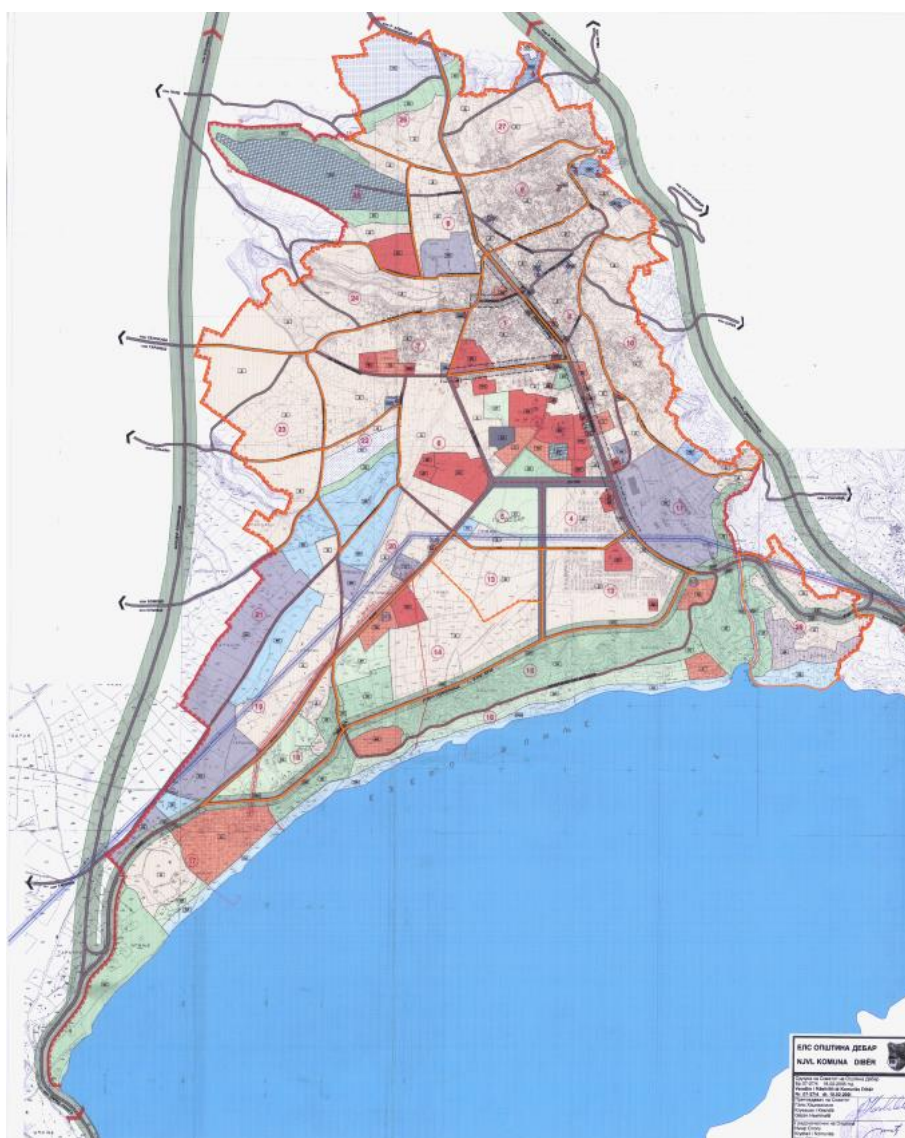

ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

ЗА

**ИЗМЕНА И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ТЕКСТУАЛНИОТ ДЕЛ
НА ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН НА ГРАД
ДЕБАР (2004-2014) ЗА УРБАНИТЕ БЛОКОВИ: 1, 8, 9, 10, 12,
13, 14, 28, 22, 23, 24, 26, 27 И 28 ДОНЕСЕН СО ОДЛУКА БР. 07-
27/4 ОД 18.02.2005 ГОДИНА, ОПШТИНА ДЕБАР**

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ

Април, 2020 година

Со цел навремено да се согледаат можните негативни влијанија врз животната средина и здравјето на луѓето, како и социо - економските аспекти од реализација на Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар, согласно член 65, став 2 од Законот за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18), се наложи потребата за спроведување на Стратегиска оцена на животната средина.

Извештајот за Стратегиска оцена е потпишан од Експерт за Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина (видено од Копија на потврда, дадено во прилог).

Во подготовката на Извештајот за Стратегиска оцена на влијание врз животната средина учествуваа:

Емил Стојановски, дипл. инж. по заштита на животна средина,

Љупчо Аврамовски, дипл. економист,

Горенаведениот извештај за стратегиска оцена на животната средина согласно член 65 став (5) од Законот за животна средина е потпишан од лице кое е вклучено во листата на експерти за стратегиска оцена на влијанието врз животната средина која ја води Министерството за животна средина и просторно планирање. Како доказ за истото во прилог на извештајот е дадена копија на Потврдата со број 07-23/21 од 14.01.2011 година дадена од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање.

КД Енвиро Ресурси, ДОО Скопје

Управител

Емил Стојановски

Имајќи предвид потребата од изработка на Извештај за стратегиска оцена врз животната средина за Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар, како и одредбите од Законот за животна средина донесувам:

Р Е Ш Е Н И Е

За определување на експерт за изработка на Извештај за стратегиска оцена на животната средина

Емил Стојановски, дипломиран инженер, се определува за овластен Експерт за изработка на стратегиска оцена на животна средина за Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар.

Образложение:

Емил Стојановски, дипломиран инженер, ги исполнува условите пропишани со член 68 став (3) од Законот за животна средина на Република Македонија со тоа што има положен испит за Експерт за стратегиска оцена на животната средина како и е вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена врз животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање.

КД Енвиро Ресурси, ДОО Скопје

Управител

Емил Стојановски

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
Скопје

Број 07-10997/2
26.12. 2012, година

П О Т В Р Д А
за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

СТОЈАНОВСКИ Душан ЕМИЛ дипломиран инженер по заштита на животната средина од Скопје, роден на 01.03.1975 година во Скопје, Република Македонија, на ден 28.12.2010 година го положи стручниот испит за стекнување на професионално знаење за стратегиска оцена на животната средина, пред Комисијата за полагање на стручен испит за стратегиска оцена на животна средина, при Министерството за животна средина и просторно планирање, и се стекна со статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина и ги исполнува условите утврдени во член 68 од Законот за животна средина, со тоа се стекнува со право да биде вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Оваа потврда се издава врз основа на член 68 од Законот за животна средина („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/05; 81/05; 24/07; 159/08; 83/09; 48/10, 124/10; 51/11 и 123/12).

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер,
М-р Abdilaqim Ademi

Комисија за полагање на стручен испит за
стратегиска оцена на животната средина

Претседател,
М-р Јадранка Иванова

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Архивски бр. 07-23/21

Дата: 14.01.2011

Република Македонија
Министерство за
животна средина
и просторно планирање

Бул. "Гоце Делчев" 66
1000 Скопје,
Република Македонија
Тел. (02) 3251 400
Факс. (02) 3220 165
Е-пошта: info@moep.gov.mk
Сайт: www.moep.gov.mk

П О Т В Р Д А

Се потврдува дека АВРАМОВСКИ Методија ЉУПЧО дипломиран економист од Скопје, роден на 01.03.1953 година, во Скопје, Република Македонија, на ден 30.12.2010 година го положи стручниот испит за стекнување на професионално знаење за стратегиска оцена на животната средина, пред Комисијата за полагање на стручен испит за стратегиска оцена на животна средина, при Министерството за животна средина и просторно планирање и се стекна со статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина и ги исполнува условите утврдени во член 68 од Законот за животна средина за да биде вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Оваа потврда се издава привремено за да му служи на споменатото лице, додека да се подготвува потврдата за положен стручен испит за експерт за стратегиска оцена на животната средина која се издава согласно членот 68 од Законот за животна средина („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/05; 81/05; 24/07; 159/08; 83/09; 48/10 и 124/10).

Комисија за полагање на стручен испит за
стратегиска оцена на животната средина

Претседател,

М-р Јадранка Иванова

Број: 0805-50/150020190647281

Датум и време: 3.12.2019 г. 08:45:09

Дигитално потпишан од: Sistem za e-potvrdi
Централен Регистар на Република Северна Македонија
Датум и час на потпишување: 03.12.2019 во 08:45:12
Издавач на сертификатот: KibsTrust Qualified Certificate
Services
Сертификатот е валиден до: 01.05.2021
Документот е дигитално потпишан и е правно валиден

/Електронски издаден документ/

ТЕКОВНА СОСТОЈБА

ЕМБС:	6068448
Целосен назив:	Консултантско друштво ЕНВИРО РЕСУРСИ ДОО Скопје
Кратко име:	ЕНВИРО РЕСУРСИ ДОО Скопје
Седиште:	ЛОНДОНСКА бр.19 ТЦ-Тафталиџе/с3 лок1и2 СКОПЈЕ - КАРПОШ,
	КАРПОШ
Вид на субјект на упис:	ДОО
Датум на основање:	27.1.2006 г.
Деловен статус:	Активен
*Вид на сопственост:	Приватна
ЕДБ:	4030006576746
Потекло на капиталот:	Домашен
Големина на субјектот:	мал
Организационен облик:	05.3 - друштво со ограничена одговорност
Надлежен регистар:	Трговски Регистар

Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	419.900,00
Уплатен дел MKD:	419.900,00
Вкупно основна главнина MKD:	419.900,00

ЕМБГ/ЕМБС:	0103975450043
Име и презиме/Назив:	ЕМИЛ СТОЈАНОВСКИ
Адреса:	БУЛ.КОЧО РАЦИН бр.10/44 СКОПЈЕ, ЦЕНТАР
Тип на сопственик:	Содружник
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	205.800,00
Уплатен дел MKD:	205.800,00
Вкупен влог MKD:	205.800,00

ЕМБГ/ЕМБС:	5976111
Име и презиме/Назив:	Друштво за трговија и услуги ГЛОБАЛ ПРОЕКТ МЕНАЏМЕНТ КОНСАЛТИНГ ДООЕЛ Скопје
Адреса:	ВЕЉКО ВЛАХОВИЌ бр.22А-1/3 СКОПЈЕ - ЦЕНТАР, ЦЕНТАР
Тип на сопственик:	Основац/сопственик
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	214.100,00
Уплатен дел MKD:	214.100,00
Вкупен влог MKD:	214.100,00

Приоритетна дејност/ Главна приходна шифра:	74.90 - Останати стручни, научни и технички дејности, неспомнати на друго место
ОПШТА КЛАУЗУЛА ЗА БИЗНИС	
Евидентирани се дејности во надворешниот промет	
Други дејности:	Надворешна трговија со прехранбени производи и непрехранбени производи Изведување на градежни работи во странство Посредување и застапување во меѓународниот промет на стоки и услуги Консигнациона продажба Реекспорт Деловни и менаџмент консултантски активности во меѓународниот промет

УПРАВНИОТ СЛОЈ	
Управител	
ЕМБГ:	0103975450043
Име и презиме:	ЕМИЛ СТОЈАНОВСКИ
Адреса:	БУЛЕВАР КОЧО РАЦИН бр.10/44 СКОПЈЕ, ЦЕНТАР
Овластувања:	Управител - Дипломиран инженер по заштита на животна средина

Тип на овластување:	Неограничени овластувања во внатрешниот и надворешниот промет
Ограничувања:	*
Овластено лице:	Управител

КОНТАКТ	
E-mail:	contact@enviroresources.com.mk

Напомена:

Во тековната состојба прикажани се само оние податоци за кои има запишана вредност.

*Видот на сопственоста се определува врз основа на својството на основачот/содружникот /сопственикот и служи исклучиво за статистички цели на Државниот завод за статистика на Република Македонија

Правна поука: Против овој реален акт може да се изјави приговор до Централниот регистар на Република Северна Македонија во рок од 8 дена од денот на приемот.

Содржина:

	Вовед	11
1.	Цели на Планскиот документ	14
1.1	Цели на заштита на животната средина	21
1.2	Специфични цели на Стратегиската оцена	23
1.3	Употребена методологија	24
1.4	Законодавна рамка	26
1.5	Институционална рамка	28
1.6	Содржина на Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина	29
1.7	Резиме	30
2.	Преглед на планскиот документ	31
2.1	Основи на Планскиот документ	31
2.2	Плански опфат	33
2.2.1	Географска и геодетска местоположба	33
2.2.2	Намена на употреба на земјиштето	37
3.	Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура.....	39
3.1	Сообраќајно поврзување	39
3.2	Водоснабдителна мрежа	41
3.3	Фекална и атмосферска кализација.....	42
3.4	Електроенергетска инфраструктура и ПТТ инсталации....	43
4.	Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина	44
4.1	Карактеристики на просторот	44
4.1.1	Сообраќајна поврзаност	44
4.1.2	Хидротехничка структура	45
4.1.3	Економски основи	46
4.1.4	Климатски и микроклиматски услови на регионот	48
4.1.5	Користење и заштита на земјоделско земјиште	49
4.1.6	Енергетски извори и енергетска структура	49
4.1.7	Геолошки и педолошки карактеристики	49
4.1.8	Сеизмика	50
4.1.9	Население	51
4.1.10	Природно наследство	51
4.1.11	Културно историско наследство	52
4.1.12	Индустрија	53
4.1.13	Вегетација и пејсаж	54
4.2	Опис на сегашната состојба со животна средина во планскиот опфат	55
4.3	Сегашна состојба со животната средина во и околу планскиот опфат	60
5.	Состојба без имплементација на планскиот документ	62
6.	Алтернативи и чинители за избор на алтернатива	63
7.	Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина	65
8.	Мерки за заштита, намалување и неутрализирање	

	на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ	73
9.	План на мерки за мониторинг на животната средина	82
10.	Нетехничко резиме	84
11.	Прилози	88
	Додаток	90
	Користена литература	93

Вовед

Постапката за изготвување на Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар е отпочната на иницијатива на стручните служби во Општината и Градоначалникот, а одобрена од Советот на општина Дебар.

Со предметната измена на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар ќе се постигне делумно усогласување на основните параметри на актуелните парцијални измени на ГУП на Град Дебар (Изменување и дополнување на Генерален урбанистички план на Град Дебар за блоковите: 2, 3, 5, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 19, 21 и 25 (2008-2018) донесен со Одлука бр. 07-914/12 од 27.12.2011 година, општина Дебар и Изменување и дополнување на Генерален урбанистички план на Град Дебар за блоковите: 3, 4, 17 и 20 (2014-2024) донесен со Одлука бр. 07-1219/13 од 25.12.2015 година, општина Дебар.

Во последните неколку децении, заради низа социо-економски фактори, неконтролираниот урбан развој е еден од најкомплексните проблеми кој постои во заедницата и кој директно влијае во сите сегменти на урбаното живеење.

Користејќи ги досегашните податоци и сознанија, може да се констатира дека причините и изворите на овој негативен процес се следните:

- интензивна миграција село-град;
- ниска економска моќ на населението;
- несоодветна развојна програма;
- ненавремено донесување на урбанистички планови;
- непочитување на законската регулатива.

Неконтролиран урбан развој, врз основа на влијанието врз целокупниот еколошки систем е проблем од среден ризик. Последиците од неконтролираниот урбан развој се повеќекратни и се одразуваат врз човековото здравје, животната средина и квалитетот на живеењето. Влијанијата врз животната средина се изразени преку:

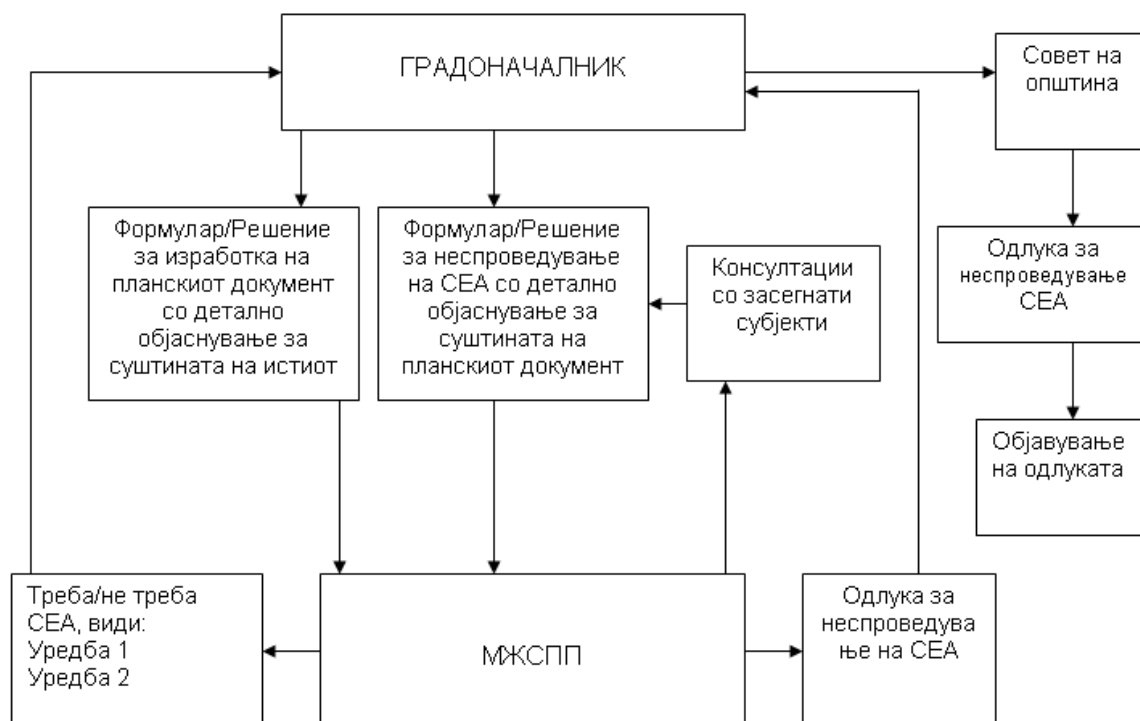
- загадување со разни видови отпад, отпадни води и опасни материјали;
- уништување на земјоделско земјиште и шуми;
- трајно губење или намалување на природните вредности;
- деградирање на пејзажот и узурпација на простори;
- оптоварување и намалена ефикасност на инфраструктурните системи;
- влијанијата врз човековото здравје изразени преку: појава на различни акутни и хронични болести, епидемии, како и генетски промени намалување на менталните способности, зголемување на стресни состојби и отуѓување.

Со самото реализирање на оваа планска задача се добиваат податоци за почвата, воздухот, водата, климатските фактори, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра и др. и се создаваат услови за изнаоѓање на причините врз основа на која се одбираат алтернативите и се предвидуваат мерки за заштита и намалување на влијанијата. Со идентификацијата на можните проблеми треба да се рационализираат трошоците и да се направи најсоодветен избор на мерките за заштита на животната средина. Резултатот од учеството на јавноста треба да се земе што е можно повеќе.

При определување на обемот и деталноста на информациите во Извештајот за животна средина, локалната самоуправа на општина Дебар е должна да побара мислење од органите кои се засегнати од планскиот документ. Исто така, според Архуската Конвенција и Уредбата за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08 и 45/11) член 8, општината е должна да го вклучи учеството на јавноста преку:

- ќе треба да се утврди динамиката и роковите што ќе бидат реални за ефикасно учество на засегнатата јавност;
- нацрт-правилата ќе треба да бидат јавно расположливи, и
- на јавноста ќе треба да и се овозможи да даде коментар.

**Постапка за утврдување на неопходност од спроведување на
стратешка оцена (СЕА) за плански документ кој го
подготвува локалната управа (Screening)**

Министерството за животна средина и просторно планирање јасно ги дефинира основните, а со време и остварливите цели и правци на развојот, особено во поглед на неопходните квалитативни структурни промени и за нив релевантни и адаптивни решенија и опции.

Непосредната поврзаност и меѓусебната условеност помеѓу планскиот опфат и влијанието на животната средина наметнува едновремен, интегрален третман на просторот и дефинирање на долгорочна стратегија за уредување, опремување и користење на просторот и ефикасна заштита на животната средина, природата и културно-историското наследство во регионот.

Посебно внимание е посветено на карактеристиките на користење на земјиштето. Правната и административна рамка, која ги опфаќа основните закони, стратешки планови и стандарди на животната средина, како и процедурите за Стратегиската оценка на животна средина обработени се во посебно поглавје од овој Извештај.

Анализата на алтернативите кои се опфатени со овој Извештај укажува на потребата од неминовно спроведување на Стратегиската оценка на влијанието врз животната средина во процесот на планирање заради правилна и поефикасна избрана алтернатива. Очекуваните резултати врз животната средина, препораките и мерките за намалување на влијанијата, како и планот за мониторинг се прикажани и објаснети во посебни сегменти од овој Извештај.

1. Цели на Планскиот документ

Согласно член 26 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18) Генерален урбанистички план се изработува врз основа на Планска програма со која се утврдува границата и содржината на планскиот опфат и истата се состои од текстуален и графички дел.

Со планската програма и врз основа на усвоената Програма за измена и дополнување на програма за изработка на урбанистички планови и урбанистичка документација на територијата на општина Дебар за 2019 година (со бр. 08-747/9 од 30.08.2019 година) од страна на Советот на општина Дебар на 26-та седница одржана на ден 30.08.2019 година се предвидува изработка на Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален Урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар, во согласност со член 10 став (8) од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18).

За овој град постои хронологија во планирањето, отпочната од пред повеќе од 60 години.

УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА ДЕБАР 1949/50 ГОДИНА

Геометарот Иван Тасев во 1949/50 година изготвил урбанистички план за Дебар. Планот заради непостоење на прописи за регулирање на оваа материја и методологија за изработка на урбанистички планови е работен без посебно аналитичко - студиски проучувања за стопанските, нестопанските и други дејности. Оваа урбанистичка документација сепак претставува некаква регулатива во усмерувањето на станбената и комуналната изградба во градот.

ОСНОВЕН ПЛАН ЗА ГРАД ДЕБАР - 1965 ГОДИНА

Изготвен од Завод за урбанизам и станбено комунална техника на СР Македонија - Скопје.

Планот према тогашниот Закон за урбанистичко планирање и Упатството за содржината на урбанистичките планови е изработен во три фази: Идејна урбанистичка студија, Основен урбанистички план и Планови за реализација. Со Планот градот Дебар територијално е проширен јужно и западно од постојниот опфат, зависно од урбанистичко нормативните барања и зафаќа површина од 283 ха. Површината е наменета за домување, јавни функции, индустрија, специјална намена и зелени зони. Територијата на градот е поделена на три станбени единици. Планирани се од 12 000 до 14 000 жители. Основната функција во градот е домувањето кое зафаќа површина од 57 ха. Функциите што го пратат домувањето се лоцирани во станбените зони, во градски или реонски центри.

Планираното сообраќајно решение го поврзува градот со патен и железнички сообраќај како со Републиката, така и со Албанија. Железничката станица е лоцирана на западниот дел на градот во непосредна близина на индустриската зона. Низ градот поминува

туристичка сообраќајница на Републиката на која се надоврзува градската магистрала. На оваа сообраќајница е врзан системот на градски сообраќајници.

ДЕТАЛНО РЕШЕНИЕ НА НАСЕЛБИТЕ „ВЕНЕЦ I”, „ВЕНЕЦ II” И „ЦЕНТАР” - 1968/69 ГОДИНА

Изготвени од Завод за урбанизам и станбено комунална техника на СРМ - Скопје Основниот план за град Дебар од 1965 година поради земјотресот во 1968 година беше ставен вон снага. Во првите месеци по земјотресот изготвен е просторен концепт за градот на кој се надоврзува Деталното решение на населбите „Венец I”, „Венец II” и „Центар”. Овие урбанистички решенија ги опфаќаат слободните и делумно изградени терени во новиот дел на градот, додека стариот дел на Дебар остана нерешен, без промени во однос на планот од 1965 година.

ПРОСТОРЕН ПЛАН НА ОПШТИНИТЕ ТЕТОВО - ГОСТИВАР - ДЕБАР -1974 ГОДИНА

Изготвен од Дирекцијата за просторно планирање - Охрид. Просторниот план опфаќа плански период од 30 години (1970-2000 година). Општините Тетово, Гостивар и Дебар ги третира како единствен простор, како регионална целина од причини што голем број елементи се заеднички за трите општини (степенот на развој, демографски карактеристики, хидрографски и хидроенергетски карактеристики, преплетување на културни влијанија и слично). Градот Дебар има специфична положба во западниот дел на Републиката, треба да се развива како населба од прв степен и да претставува центар на општествено - економскиот развој на општината. Во него ќе бидат концентрирани најважните стопански и јавни функции неопходни за општината како целина. До 2000 година планирано е градот да има 16900 жители, односно 3755 домаќинства со 4,5 членови во домаќинство. Во областа на домувањето тенденцијата е стан за секое домаќинство. Комуникациски градот базира исклучиво на патен сообраќај.

РЕВИЗИЈА НА ОСНОВЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН НА ГРАД ДЕБАР-1975 ГОДИНА

Изготвен од Заводот за урбанизам и станбено комунална техника на СРМ-Скопје и Дирекцијата за просторно планирање - Охрид. Со Основниот план градот Дебар е планиран како единствена градска населба (административен, културен, трговски центар) во општината. Плански е проектиран за 17.000 жители за период до 2000 година. Определени се границите на градот, а површината на опфатот изнесува 217 ха. Планерски опфатената територија е поделена на пет станбени единици. Домувањето како основна функција зафаќа површина од 111,32 ха. Преовладува индивидуална градба со 81,4% во однос на колективната со 18,6%. Домаќинствата се планирани со 4,4 членови, а станбената површина е 20 м² по жител (нето). За функциите што го пратат домувањето (општествен стандард, јавни функции, стопански дејности, спорт и рекреација) намената е соодветна површина во станбените зони. Градскиот центар како зона од која не се исклучува домувањето се планира со површини наменети за трговија, угостителство, администрација и управа, социјална

заштита, култура и политичка активност. Површините наменети за индустрија се одделени од градската територија и се планирани надвор од границата на урбаниот опфат. Сообраќајот се темели врз системот на екстерни регионални сообраќајници на кои се надоврзува магистрален пат (кон Албанија) вон границата на опфатот на градот. Основната сообраќајна мрежа во градот се состои од артеријални и колекторски улици.

Железничкиот сообраќај се исклучува од градската територија и за него е предвиден простор западно од градот.

ПРОСТОРЕН ПЛАН НА ОПШТИНА ДЕБАР -1988 - 2000

Изготвен од Институтот за просторно планирање - Охрид. Просторниот план на Општината претставува реална основа и базичен документ за натамошно изготвување на плански документи од пониско ниво. Градот Дебар во планскиот период ја задржува доминантната улога во предвидениот систем на населени места и понатаму ќе претставува центар на развојот, центар на општествено политичкиот, стопанскиот, образовниот и културниот живот.

До 2001 година во градот Дебар се планирани 19.000 жители со просечна годишна стапка на пораст од 2,2% (1981-2001 година). Во градот ќе живеат околу 3.800 домаќинства со просечно 5 членови во домаќинство. Станбениот фонд треба да изнесува 3.800 станбени единици со просечна површина 90 м² (20 м² станбена површина по жител).

За подигнување на нивото на здравствените услуги во градот се планираат Медицински центар (општа болница и здравствена станица) и три амбуланти.

Културните дејности во градот ќе се одвиваат низ повеќе институции: дом на култура, кино сали, библиотеки, музеи, галерии, клубови.

Концентрацијата на индустриските капацитети е надвор од опфатот на градот, а помал процент на дејности ќе се одвиваат во градот.

Капацитетите на терцијарниот сектор треба да се разместени во согласност со концентрацијата на населението.

Близината на термалните извори Бањиште и Косоврасти, како и Дебарското Езеро, условуваат планирање на туристички капацитети во градот Дебар.

Во областа на сообраќајниот систем се планираат квалитетни промени во смисол на осовременување на патната мрежа во градот и општината, односно реализација на концепцијата на сообраќајот планирана со поранешните планови.

ОСНОВЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН - ДЕБАР 1988 - 2000, ИЗМЕНИ И ДОПОЛНУВАЊА

Изготвен е од Институтот за просторно планирање - Охрид.

Основниот урбанистички план на градот Дебар овозможува согледување на идниот просторно функционален развој на градот, преиспитување на просторните стандарди и критериуми и корекција на истите во однос на поставките од постојната урбанистичко планерска работа, во сите домени на човековата активност во еден урбан простор.

Вкупната површина на урбаниот опфат изнесува 259,70 ха. Територијата на градот е поделена на четири месни заедници: Реон I, Реон II, Реон III и Венец со основна намена на површините за домување. Дел од површината на месните заедници е планирана за различни дејности што го пратат домувањето.

До крајот на планскиот период во градот се планирани 19.000 жители, односно 3800 домаќинства со просечно 5 членови во домаќинство. Согласно определбата секое семејство да поседува стан, потребни се 3800 станови со просечна површина 90 м² (20 м² станбена површина по жител). За домувањето е ангажирана површина од 151 ха со што нето густината на населеност изнесува 125 ж/ха.

Планираните површини за дејностите од општествен стандард рамномерно го покриваат целиот урбан простор на градот: Во средишниот дел на градот, централното градско подрачје, површина од 30 ха е наменета за јавни функции од градски и поширок јавен карактер: Собрание на општина, административно - управни институции, трговија, угостителство, пешачки зони, скверови и паркови.

Во опфатот на градот планиран е простор за ширење на постојните индустриски капацитети со вкупна површина од околу 26 ха. За лоцирање на нови индустрии се предлага простор на север, надвор од опфатот.

Северно од централното градско подрачје е лоциран градскиот пазар. Просторот околу пазарот покрај основната намена (мешовит систем на домување) се планира за содржини од мало стопанство, односно дејности кои не предизвикуваат бучава и загадување. За дејностите кои се потенцијални загадувачи, за складишта и сервиси, планирана е вкупна површина од 8 ха на излезните правци од градот. Површина од 18,40 ха планирана е за зеленило, спорт и рекреација. Спортско-рекреативните содржини вклучуваат и универзална спортска сала. Системот на зелени површини го сочинуваат парковите во центарот, зелените насади под „Венец-излетничка парк шума и зеленилото во месните заедници. Во опфатот на градот се зачувани православните гробишта, а до 2000 година треба да се организира површина од 10 ха надвор од опфатот на градот како единствен простор за различни вероисповести. Во границите на опфатот површина од 12,2 ха е со специјална намена.

За сообраќајниот систем колски и пешачки планирана е површина од 23 ха. Сообраќајното решение базира врз системот на екстерни транзитни и интерни артеријални и колекторски сообраќајници. Главните сообраќајни текови во градот се одвиваат по артеријалните улици во правец север - југ. Преку нив интерниот сообраќаен систем се поврзува со екстерниот сообраќај, односно со системот на транзитни сообраќајници. За сообраќајот во мирување планирани се површини за паркирање на возилата од јавниот градски превоз и товарните возила во транзит на влезните правци од Охрид и Скопје во зоните на сервиси.

Постојната локација на автобуската станица за меѓуградски сообраќај со планот се потврдува како простор со најповолна положба во планираниот сообраќан систем. Снабдувањето со вода на градот за планскиот период е преку системот Росоки (200 л/сек.). Планирана е сепарациона канализациона мрежа. Фекалните и индустриските води ќе се транспортираат со колекторски систем, а атмосферските води со

канали директно ќе се испуштаат во реципиентот. Градот се снабдува со електрична енергија преку 35 Kw далновод од Струга (Луково) кој е врзан на енергетскиот систем на Републиката. Во постојната трафостаница 35/10 планирано е монтирање на уште еден трансформатор со инсталирана снага од 20 Mw/A, а столбните трансформатори треба да се заменат со зидани или блиндирани.

ОСНОВЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН - ДЕБАР, 1988 - 2000 ИЗМЕНИ И ДОПОЛНУВАЊА

Во тек на реализацијата на планот новонастанатите состојби и потреби условија негови парцијални измени и дополнувања.

- Опфатот на градот е проширен до јужната и западната обиколна сообраќајница со што вкупната површина изнесува 300 ха.
- Со ширењето на градот кон југозапад се ангажираат површини за индустрија, домување, мало стопанство, спорт и рекреација.
- Јужно од излезниот правец од градот кон Кичево - Скопје, површината наменета за дејности од мало стопанство се пренаменува за туризам и услужни дејности (1994 година).
- Јужно од градскиот центар површината наменета за колективно домување и средно образование се пренаменува за спортска сала, спомен парк и градски пазар. Површината на постојниот пазар добива намена за мало стопанство (1999 година).
- Југозападно од градскиот центар, површината наменета за домување, спорт и рекреација се пренаменува за средно образование, кафе ресторан со рекреативни површини, институции за социјални грижи, станица за технички преглед на возила и мал дел за домување (1999 година).

ОСНОВЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН НА КРАЈБРЕЖНИОТ ПРОСТОР НА ДЕБАРСКО ЕЗЕРО -1993 ГОДИНА

Изготвен од Завод за урбанизам и станбено комунална техника на Република Македонија - Скопје.

Основниот урбанистички план го дефинира концептот на просторна организација на дел од крајбрежниот простор на Дебарско Езеро од браната Шпиље на запад до населбата Рајчица на исток. Крајбрежниот простор во непосредна близина на градот Дебар (меѓу јужната обиколна сообраќајница и езерото) е мотив за организација на рекреативни активности со што градот добива соодветно значење. Како резултат на конфигурацијата на теренот, диспозицијата на просторот, можностите за пристап, близината на градот, на просторот паралелно со бреговата линија се планирани повеќе функционални зони:

- зона за заштитно зеленило - долж обиколната сообраќајница;
- зона за стационарен туризам - југоисточно од патниот правец Струга - Дебар просторот е наменет за изградба на хотели и пансиони;
- комерцијално рекреативна зона - зафаќа најголем дел вдолж крајбрежјето наменет за уредени зелени јавни површини (излети, прошетки, рекреација, детски игралишта), што претставуваат

резервиран простор за идна изградба на сместувачки капацитети зависно од побарувачката и можностите;

- зона за угостителство, трговија и забава - зафаќа простор долж брегот, меѓу рекреативната зона и плажата. Планирани се функции и капацитети од областа на угостителство, трговија и забава со активност во тек на цела година. Во оваа зона можно е лоцирање на мал авто - камп;
- зона за спорт и рекреација - претставува продолжение на центарот за спорт и рекреација предложен со ОУП - Дебар. Намената е за задоволување на потребите на корисниците на просторот стационарни во соседните хотелски зони, дневните туристи и на корисниците на градската плажа;
- уредена плажа - по должина на бреговата линија се организира градска плажа која е од посебно значење за населението од градот, за забава на вода и покрај вода.

Основниот сообраќаен систем на просторот е дефиниран со обиколната сообраќајница (граница од северозапад) која според ОУП - Дебар е дел од регионалниот патен правец М-3 Дебар - Скопје. Вдолж целиот простор планирана е локална сообраќајница (паралелно со обиколната, односно со бреговата линија) со посебен режим на користење. која североисточно и југозападно се врзува со обиколната сообраќајница. Како дел од сообраќајниот систем планирани се пешачки продори (патеки) кои ги поврзуваат зоните меѓу себе и со градските пешачки токови.

Овој исклучително обемен приказ на урбанистичката документација која веќе пет децении се изработува со побавна или побрза динамика за поширокото окружување на градот, просторот на градот и неговото централно подрачје, се дава со цел да се добие права слика за нивото на истражувањата кои се вршени и за нивната мултидисциплинираност. Без оглед во која мерка се реализирани сите изработени планови и дали воопшто се реализирани извршените истражувачки работи, студии од сите области релевантни за просторното и урбанистичкото планирање, безбројни податоци, елаборати - целиот научен и стручен опус -претставуваат сигурна појдовна платформа за сите наредни планирања во овој простор. Се разбира, со текот на времето овој опус се иновира со нови податоци, некои нови видувања и ставови, но сепак тој ќе остане како неодминлив фактор на планирањето.

ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН - ДЕБАР 2004 - 2014 година

Овој плански документ е изготвен по хронологијата и одредбите на дотогашната планска документација, но како прв план по осамостојувањето на државата и новата територијална поделба. Овој ГУП е основа за превземените планерски активности за изменување на намените во рамки на предметните урбани единици и нивно усогласување со актуелната позитивна законска регулатива и потребите на корисниците на просторот, а се со цел да се создаде предуслов за применлив документ, како основа за изготвување на планови од понизок ранг.

ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН НА ГРАД ДЕБАР ЗА БЛОКОВИТЕ: 2, 3, 5, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 19, 21 И 25 2009 - 2019 година

Овој плански документ е изготвен врз основа на поставките на Генерален урбанистички план за Дебар за период од 2004 до 2014 година, задржувајќи ја сообраќајната мрежа и генералните водови на комуналаната инфратструктура, правејќи измени по намени за блоковите: 2, 3, 5, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 19, 21 и 25.

Предметнава измена и дополна на ГУП на град Дебар за Блоковите: 3, 4, 17 и 20 како основа ги зема актуелниот Генерален урбанистички план за Дебар за период од 2004 до 2014 година и Блоковите: 2, 3, 5, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 19, 21 и 25 кои се предмет на измена на Генералниот урбанистички план за Дебар 2009-2019 година.

Измената на намената на Блоковите 3, 4, 17 и 20 има за цел да предвиди поатрактивни и поактуелни содржини со цел за нивна реализација, посебно во централното градско подрачје на неизградените простори како и вклопување на веќе изградени градби со цел за решавање на нивниот статус во склад со потребите на корисниците на град Дебар, но притоа не нарушувајќи ги збирните нумерички показатели на ниво на генералниот урбанистички план што е во склад со Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 63/12, 126/12, 19/13, 95/13 и 37/14).

Задача на планската документација е изработка на Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар со што ќе се постигнат следните цели:

- Усогласување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, Општина Дебар, точка 15 (Параметри за уредување на просторот), подточка 15.1. (Основни параметри). Усогласувањето ќе биде во согласност со актуелната законска регулатива и легислатива кои произлегуваат од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18) и Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18).
- Со предметната измена на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар ќе се постигне делумно усогласување на основните параметри на актуелните парцијални измени на ГУП на Град Дебар (Изменување и дополнување на Генерален урбанистички план на Град Дебар за блоковите: 2, 3, 5, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 19, 21 и 25 (2008-2018) донесен со Одлука бр. 07-914/12 од 27.12.2011 година, општина Дебар и Изменување и дополнување на Генерален урбанистички план на Град Дебар за

блоковите: 3, 4, 17 и 20 (2014-2024) донесен со Одлука бр. 07-1219/13 од 25.12.2015 година, Општина Дебар.

Со донесување на измената на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар ќе се добие усогласување на основните параметри на сите блокови на ниво на планскиот опфат на ГУП на Град Дебар.

1.1 Цели на заштита на животната средина

Заштитата на животната средина подразбира множество на различни постапки и мерки кои го спречуваат загрозувањето на животната средина. Под заштита на животната средина се подразбира не само заштита на човекот туку и заштита на билната вегетација и животинскиот свет. Целите на заштитата на животната средина се заштита на здравјето на луѓето, квалитетот на екосистемите, заштита на растителниот и животинскиот свет и културни добра чиј творец е човекот, зачувување на рамнотежата и еколошката стабилност на природата, рационално и адекватно користење на природните ресурси.

Декларацијата за животната средина е донесена на Светската конференција на Обединетите држави во 1972 година. Стокхолмската конференција за човековата средина, одржана 1972 година ја разбудила свеста и го означила почетокот на еколошката ера и истовремено ја иницирала Париската конвенција на Претседатели на Држави и Влади на земјите од Европската економска заедница, одржана истата година. Во усвоената декларација како основна цел на еколошкиот развој се наведува смалување на ризикот во поглед на условите на живот, подобрување на квалитетот на живеење и да се во остварување на овие цели посебно внимание обрати на заштитата на животната средина. Според тоа, Европското законодавство кое го има усвоено Советот на Европските економски заедници се нагласи гаранцијата на правото на секој граѓанин на чиста и здрава животна средина.

Во текот на 1992 година во сила стапи Базелската Конвенција, чија што цел е смалување на супстанциите одредени како опасен отпад. Во Мај 2004 година стапи во сила и Стокхолмската конвенција за перзистентни органски загадувачи, со кои ги дефинира 12 екстремно отровни органски загадувачи, барајќи нивна редукција или нивно целосно елиминирање.

Меѓународната правна заштита на животната средина се сведува во најголем дел на меѓународно - правна акција против загадувањето. Сепак, меѓународната регулатива во областа на животната средина сеуште не достигнала на ниво кој би овозможил мирен живот на сите живи суштества на нашата планета. Се донесуваат разни протоколи, конвенции, декларации и др.

Република Македонија, во рамките на евроинтеграциските процеси во животната средина има потпишано голем број на меѓународни конвенции, билатерални договори и протоколи и кои заедно со националните прописи ја сочинуваат правната рамка која го уредуваат управувањето со медиумите на животната средина. Во процесот на апроксимацијата на ЕУ законодавство од областа на животната средина

преку транспонирање на ЕУ законодавството Република Македонија ги има донесено следните закони:

- Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18);
- Закон за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 100/12, 163/13, 10/15 и 146/15);
- Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РМ” бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15 и 39/16);
- Закон за управување и пакување и отпад од пакување („Сл. Весник на РМ” бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 163/13, 146/15 и 39/16);
- Закон за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори („Сл. Весник на РМ” бр. 140/10, 47/11 и 148/11);
- Закон за електрична и електронска опрема и отпадна електрична и електронска опрема („Сл. Весник на РМ” бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11 и 6/12);
- Закон за заштита од бучавата во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15);
- Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 164/15, 63/16 и 113/18) и др.

Процесот на усогласување со законодавството на ЕУ и во сегашно време е во тек, посебно во техничките барања дадени во анексите на ЕУ Директивите. Листата на релевантни закони и релевантни ЕУ Директиви и меѓународни договори се дадени во точката 11 од овој Извештај. Сите обврски што произлегуваат од овие законски и национални стратешки документи, беа анализирани и земени во предвид при дефинирање на основните цели за заштита на животната средина во планскиот опфат при изготвување на овој Извештај.

Како генерални цели утврдени по овие значајни основи се следните:

- Обезбедување на превентивни мерки на заштита на водните ресурси-подземните води од можните загадувачки емисии на материи од реализирање на планскиот опфат;
- Искористување на обновливите извори на енергија - како чиста енергија, преку имплементирање на концептот почиста средина;
- Воспоставување на перманентен мониторинг на квалитетот на водата, почвата и воздухот;
- Збогатување на шумскиот фонд преку засадување на појас од соодветни дрвни растенија;
- Сочувување на постојниот биодиверзитет и елиминирање на можните контаминации на истиот и негово исчезнување;
- Воспоставување на перманентна соработка во следењето на состојбите во областа на квалитетот на водата, почвата и другите медиуми во животната средина од страна на локалните и Републичките здравствени институции од аспект на сочувување на здравјето на населението;

- Вклучување на јавноста во процесот на мониторирање на состојбите и донесување на одлуки за медиумите во животната средина;
- Воспоставување на база на податоци за состојбата во секој медиум во животната средина на локално и регионално ниво.

Во овој процес се предлага поцелосно имплементирање на горе наведените цели преку реализирање систем на предлог мерки за заштита, одбегнување, намалување, неутрализирање или компензација на негативните влијанија од реализација на предвидените содржини согласно урбанистичкиот план. За таа цел во понатамошниот текст на содржината на овој документ се предлагаат:

- ⇒ Технички мерки кои треба да се превземат за време на спроведување на планот;
- ⇒ Препораки за подготвување, донесување и дополнување на плановите и програмите во рамките на спроведувањето на законските обврски во животната средина.

1.2 Специфични цели на Стратегиската оцена

Специфичните цели на Стратегиската оцена на животната средина се дефинирани согласно националната и меѓународна легислатива и се прикажани преку статусот на биолошка разновидност, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра, културното наследство и пределот:

- Заштита на животната средина со имплементација на планскиот документ;
  - Подобрување на економските услови и зголемување на животниот стандард;
  - Правилно управување со просторот заради одржување на постојаното ниво на флора и фауна;
  - Обезбедување на заштитни зелени појаси и формирање на хортикултурни насади од аспект на појава на зголемена бучава и вибрации;
  - Подобрување на квалитетот на воздухот;
  - Зачувување на квалитетот на водата;
  - Интегрално управување со отпадот и негова селекција за зачувување на почвата, а со тоа и минимизирање на отпадот;
  - Минимизирање на појавите од несреќи и хаварии;
- Зачувување на карактеристиките на пределот и животната средина. Планскиот опфат е усогласен со:
- Просторен план на РМ, 2004;
  - Национална стратегија за одржлив развој, 2010-2030;
  - Втор национален Еколошки Акционен План на РМ, 2006;
  - Втор Национален извештај за климатски промени, 2008;
  - Стратегија за управување со податоци за животната средина, 2005;
  - Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција, 2005.

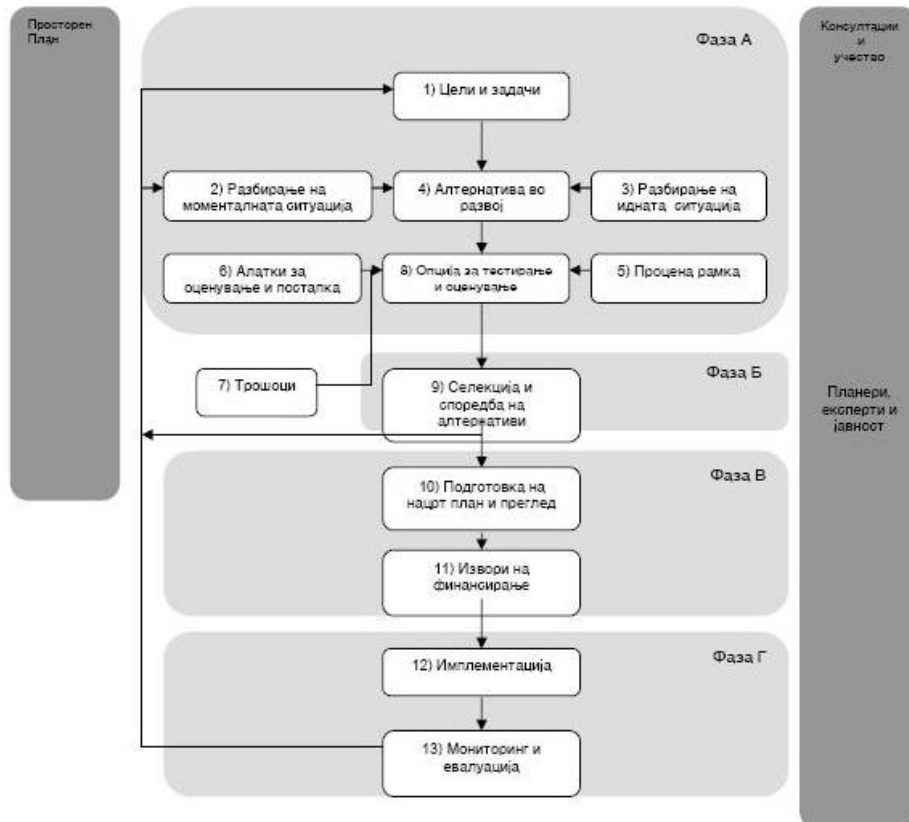
Просторен план на РМ

- Уважување на реалните фактори на развој;
- Превземање стимулативни мерки од страна на државните и други видови поддршка за програми на локалните заедници и стопанските актери;
- Воспоставување на пазарни принципи и формирање соодветна институционална рамка во која ќе можат да функционираат пазарните институции;
- Создавање на регионален диференциран амбиент за стопанисување со помош на соодветна политика.

Национален еколошки акционен план

- Да се овозможи интегрирање на политиката за заштита на животна средина во останатите секторски политики;
- Да се поттикнат индустријата, давателите на услуги и другите субјекти во областа на животната средина кон поголема одговорност за заштитата на животната средина;
- Да се дадат насоки за еколошки одржлив пристап;
- Да се зголеми степенот на исполнување на обврските од регионалните и глобалните договори во областа на животната средина.

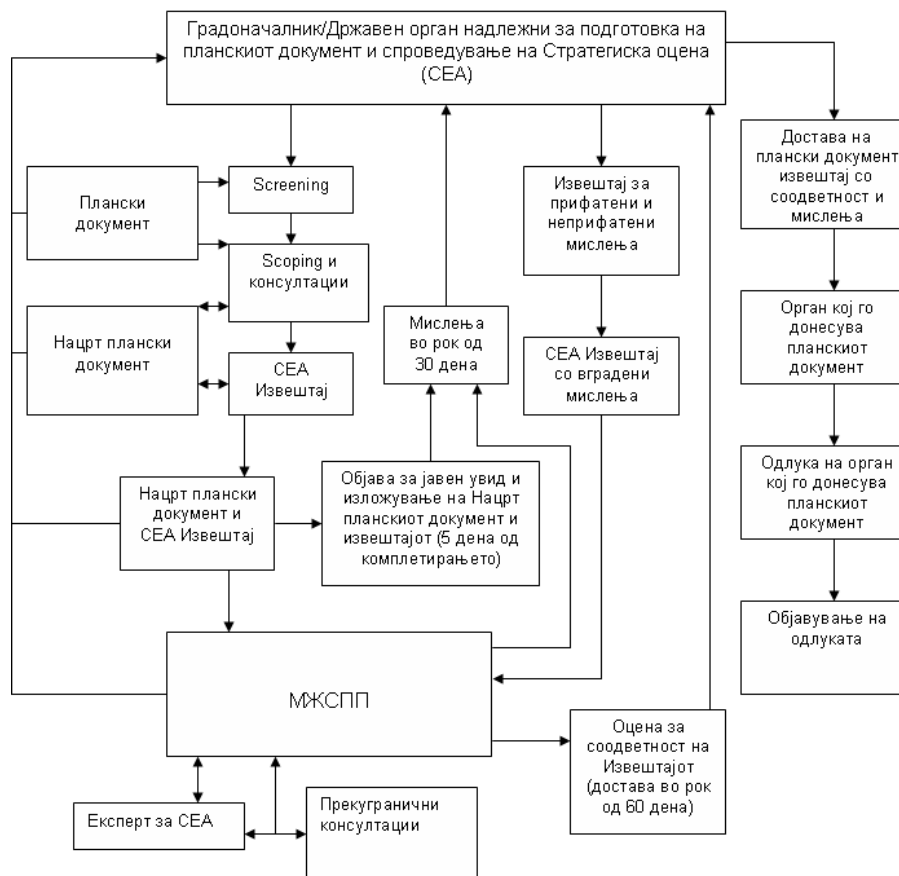
1.3 Употребена Методологија

Графички приказ на методологијата за изработка на Извештајот
Стратегиска оцена на животната средина

При подготовката на Извештајот за Стратегиска оцена се креираше методологија компатибилна на карактеристиките на просторот опфатен со планскиот документ, планската задача, достапните стратегии и документи.

**Спроведување на постапка за оцена на влијанието на
определени стратегии, планови и програми врз
животната средина (СЕА)**

Постапно се превзедоа следните чекори:

- Се направи првичен увид на сегашните состојби во животната средина во анализираниот плански опфат, неговата околина и пошироко;
- Подетално се проучија содржините што се предвидени да се лоцираат во планскиот опфат, урбанистичкиот проект, намената и категоријата на земјиштето;
- Се оствари средба со претставници на локалната самоуправа и се реализира разговор за целите на инвестиционите активности и содржини кои ќе бидат опфатени во просторот;
- Детално се разгледаа техничките решенија предвидени за реализација на проектната задача;
- Дефинирани се целите за заштита на животната средина утврдени во стратешките документи на локално, национално и меѓународно ниво;
- Согледување на можните негативни влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со урбанистичкиот проект;

- Надминување на евентуалните влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со урбанистичкиот проект;
- Надминување на евентуалните влијанија или нивно ублажување и за таа цел предлагање на превентивни и корективни мерки;
- Предлагање на систем на перманентен мониторинг на состојбите;
- Вклучување и запознавање на сите заинтересирани страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот.

При изготвување на планскиот документ користена е стручна литература од оваа област, ЕУ Директивите, национални стратешки документи, релевантната законска регулатива, меѓународни договори, просторни и урбанистички плански документи, катастарски скици и други документи релевантни за изработка на документот.

1.4 Законодавна рамка

Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина за Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар е изработен согласно постојната законска регулатива во животната средина и природата во Република Македонија:

Закон за Животна средина

Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18).

Стратегиска оцена на животната средина

1. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ” бр. 114/07);
2. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 153/07);
3. Уредба за стратегиите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ” бр. 153/07 и 45/11);
4. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08 и 45/11);
5. Правилник за формата, содржината и образецот на Одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена и на формуларите за потребата од спроведување, односно

неспроведување на стратегиска оцена („Сл. Весник на РМ” бр. 122/11).

Заштита на природата

Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 63/16 и 113/18).

Закон за квалитет на амбиентниот воздух

Закон за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15).

Закон за урбано зеленило („Сл. Весник на РМ” бр. 11/18).

Управување со отпадот

Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РМ” бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 192/15, 39/16 и 63/16).

Заштита од бучава

Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15).

Закон за вода

Закон за води („Сл. Весник на РМ” бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/2011, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16).

Национална стратегија за управување со отпад (2008-2020)

Национален план за управување со отпад (2009-2015)

Закон за заштита и спасување

Закон за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14, 129/15, 71/16, 106/16 и 83/18).

Просторно планирање

Просторен план на Република Македонија („Сл. Весник на РМ” бр. 39/04).

Закон за просторно и урбанистичко планирање

Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18).

Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18).

Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистички планови („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15).

1.5 Институционална рамка

Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. Весник на РМ“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) ги дефинира следните надлежности на Министерството за животна средина и просторно планирање:

- следењето на состојбата на животната средина;
- заштитата на водите, почвата, флората, фауната, воздухот и озонската обвивка од загадување;
- заштитата од бучава, радијација, заштитата на биодиверзитетот, геодиверзитетот, националните паркови и заштитените области;
- реставрацијата на загадените делови од животната средина;
- предлагањето мерки за третман на цврст отпад;
- просторното планирање;
- просторниот информативен систем;
- надзорот од негова надлежност и
- врши и други работи утврдени со закон.

Законот за организација и работа на органите на државната управа во ова насока на Министерството за животна средина и просторно планирање му дава клучна улога, во процесот на креирање на политиката за заштита на животната средина.

Одредени надлежности во управувањето со животната средина имаат и други органи на државната управа и локалната самоуправа како што се:

- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;
- Министерство за транспорт и врски;
- Институтот за јавно здравје;
- Министерство за здравство;
- Хидрометеоролошки Завод, и
- Единиците на локалната самоуправа.

Значајна улога во процесот на донесувањето на законите од областа на животната средина има и Собраниската комисија за транспорт врски и екологија.

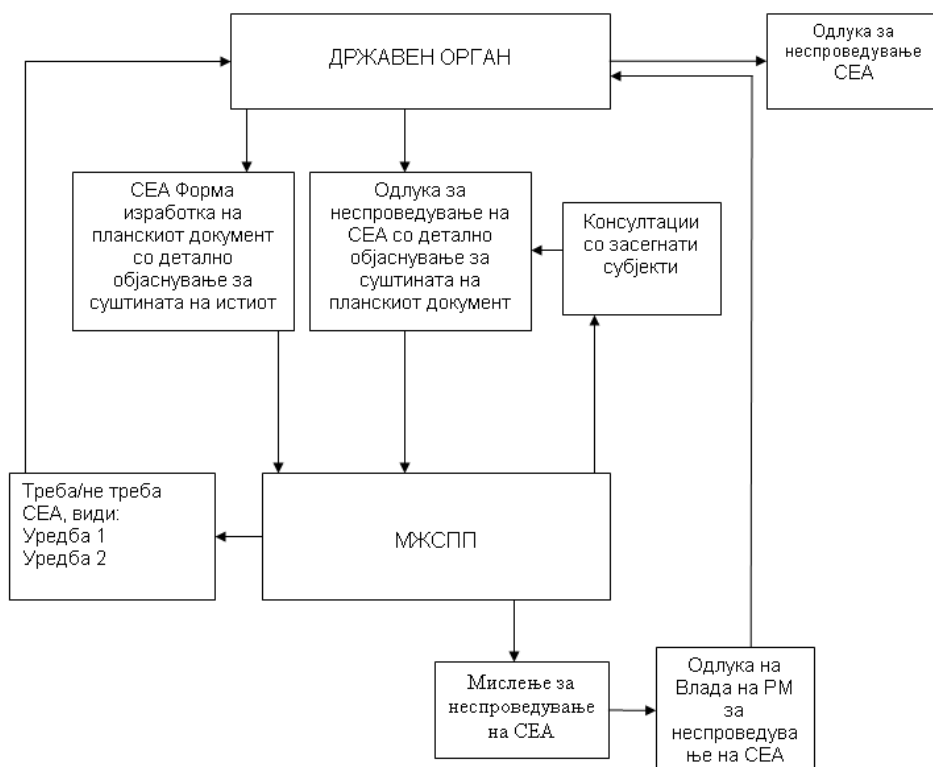
Во процесот на Стратегиска оцена на животната средина, Министерството за животна средина и просторно планирање има одредени надлежности пропишани со Законот за животната средина, како што се:

- подготовка на решение во оние случаи во кои не се согласува со одлуката за спроведување, односно неспроведување на СОВЖС или со определениот обем на СОВЖС во одлуката;
- подготовка на решение за соодветноста на извештајот на СОВЖС за планскиот документ, и;
- воспоставување и ажурирање на листата на експерти за СОВЖС.

Органи на државната управа/единиците на локална самоуправа кои ги подготвуваат-усвојуваат планските документи согласно Законот за животната средина имаат обврска за:

- подготовка на извештајот за СОВЖС;

- објавување на информации за отпочнувањето на подготвувањето на планските документи и за учество на јавноста во процесот на консултации;
- објавување на информации за нацрт планскиот документ кој се подготвува и за предлог извештајот за СОВЖС;
- подготовка на извештајот од консултацијата со јавноста врз основа на добиените коментари и мислења од јавните консултации;
- комплетирање на извештајот за СОВЖС и на планските документи со добиени мислења и коментари, и
- мониторинг на влијанијата од имплементацијата на планскиот документ и во случај на негативни ефекти и информирање на МЖСПП.

Во овој процес Министерството за надворешни работи е одговорно за спроведување на прекугранични консултации за СОВЖС во однос на доставување на известување до соседната држава, која може да биде засегната од подготовката на планскиот документ или кога Република Македонија може да биде засегната од подготовка на плански документ во соседна држава.

1.6 Содржина на Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина

Спроведувањето на Стратегиската оцена на животната средина е интерактивен процес кој треба да се спроведе паралелно со развојот на планот или програмата. Стратегиската оцена на животната средина е процес за да се осигура дека значителен ефект врз животната средина што произлегуваат од политики, планови и програми се идентификуваат, оценуваат и намалуваат. Важен инструмент за да им се помогне во

постигнување на одржлив развој и креирање на политиката е Стратегиската оцена на животната средина. Посебни бенефиции во Стратегиската оцена вклучуваат:

- Поддршка на одржливиот развој;
- Да се подобрат доказите како добра основа за стратешките одлуки;
- Да се консултираат сите засегнати страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот;
- Да се насочат на други процеси, како што се влијанието врз животната средина на оценките врз одделни развојни проекти.

Стратегиската оцена следејќи ги одредбите за содржината на овој Извештај, ги обработува следните содржини:

- Карактеристики на животната средина во областите кои би биле значително засегнати;
- Проблеми од областите кои се од посебно значење за животната средина, а особено од аспект на заштита на дивите птици и хабитатите;
- Целите на заштита на животната средина, одредени на национално или меѓународно ниво, кои се релевантни за планскиот документ и начинот на кој овие цели и сите аспекти на животната средина се земени во предвид за време на нивните подготовки;
- Веројатните значајни влијанија врз животната средина во целина, вклучително и врз биодиверзитетот, населението, здравјето на луѓето, флората, фауната, водата, воздухот, почвата, климатските фактори, културното наследство, пејсажот и материјалните придобивки. Овие влијанија вклучуваат секундарни, краткорочни, долгорочни, трајни и привремено позитивни и негативни ефекти;
- Резиме/краток преглед на причините на алтернативите, опис за тоа како е направена проценката, вклучувајќи ги сите потешкотии (како што се техничките недостатоци) до кои се дошло при собирањето на потребните информации;
- Опис на предвидените мерки кои се однесуваат на мониторингот во согласност со законските обврски;
- Не-техничко резиме на информациите дадени во согласност со барањата наведени во претходните точки.

1.7 Резиме

Врз основа на спроведената Стратегиска оцена на животната средина за Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар, органот е должен да ги следи ефектите врз животната средина и здравјето на луѓето со цел во раната фаза да се согледаат евентуалните негативни влијанија напоредно со изработката на планската документација пред да биде прифатлива за имплементација.

2. Преглед на Планскиот документ

2.1 Основи на Планскиот документ

Основа за изработка на Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар се следните документи:

- Планска програма,
- Извод од плански документ Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар.

Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар ќе се изработи согласно методологијата пропишана во важечката законска и подзаконска регулатива:

- Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18),
- Законот за урбано зеленило („Сл. Весник на РМ” бр. 11/18),
- Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18),
- Правилникот за поблиската содржина, форма и начин на обработка на генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село, урбанистички план вон населено место и регулациски план на генерален урбанистички план, формата, содржината и начинот на обработка на урбанистичко-плански документации и архитектонско-урбанистичкиот проект и содржината, формата и начинот на обработка на проектот за инфраструктура („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15).

Со предметната измена на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар ќе се постигне делумно усогласување на основните параметри на актуелните парцијални измени на ГУП на Град Дебар (Изменување и дополнување на Генерален урбанистички план на Град Дебар за блоковите: 2, 3, 5, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 19, 21 и 25 (2008-2018) донесен со Одлука бр. 07-914/12 од 27.12.2011 година, општина Дебар и Изменување и дополнување на Генерален урбанистички план на Град Дебар за блоковите: 3, 4, 17 и 20 (2014-2024) донесен со Одлука бр. 07-1219/13 од 25.12.2015 година, општина Дебар.

Со донесување на измената на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар ќе се добие усогласување на основните параметри на сите блокови на ниво на планскиот опфат на ГУП на Град Дебар.

ГЛАВА 15. ПАРАМЕТРИ ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

15.1 Основи параметри - измена и дополнување

1. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, во точка 10 се брише вториот пасус и точката 10 ќе гласи:

„Со градежните линии се ограничува површината за изградба на објекти во рамките на урбанистичката парцела и се назначува растојанието од регулационата линија (главна надворешна градежна линија), односно од границата на парцелата (помошни - внатрешни градежни линии), која се дефинира со изработка на Детален урбанистички план”.

2. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, во точка 11 во вториот пасус, алинеја прва, се менува висината на заедничките станбени објекти-структури од 19,2 м во 22,2 м, со што би се корегирала катноста на објектите од П+5+Пк во П+6 и точката 11 ќе гласи:

„При планирањето на ГУП Дебар се утврдени максимални висини на содржините во метри. За објектите лоцирани на терен во пад (над 10% косина), утврдувањето на височината се врши со назначување на апсолутна кота до која може да се реализира изградбата на објектите, поврзано со визурата на соседните објекти, односно се назначува котата на слемето. Височината на објектот се определува од нивото на тротоарот односно од сообраќајницата или пристапната патека (нулта кота) до завршниот венец на објектот (за рамни терени), односно до слемето на објектот (за коси терени). При понатамошното изготвување на Детални урбанистички планови:

- висината за заеднички станбени објекти - структури се зацртува до 22,2 м.
- за семејни куќи со градини максималната висина изнесува 10,2 м.
- кај станбени објекти со внатрешен двор максимум 7,2 м.
- за куќи поврзани во блок (максимум 6 куќи во низа) изнесува 13,2 м.

При утврдување на максималната височина на објектите, едно ниво во станбените објекти е со максимална височина (конструктивна височина 3 метри). За станбени објекти котата на првото ниво во однос на теренот изнесува максимум 1,20 м”.

3. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, во точка 14 во првиот пасус коефициентот на искористување на земјиштето од максимум 1,6 се менува во максимум 2,0, во вториот пасус од максимум 2,0 се менува во максимум 4,5, во третиот пасус максимум 3,0 останува максимум 3,0, во четвртиот пасус од максимум 4,0 се менува во максимум 5,0 и во пасусот пет од максимум 5,0 се менува во максимум 6,0 со што точката 14 ќе гласи:

„Коефициентот на искористување на земјиштето се утврдува како однос меѓу бруто развиената површина на сите нивоа над теренот (од влезно ниво) и површината на парцелата:

- за семејни куќи или комплекси, максимум до 2,0.
- за станбени објекти, станбено - деловни или комплекси, максимум до 4,5.
- за објекти и комплекси за индустрија и трговија, максимум до 3,0.
- за објекти и комплекси за деловна намена, максимум до 5,0.
- за хотели, максимум до 6,0”.

4. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, се додава нова точка 19:

„Преодни одредби - Започнатите постапки за донесување на Детални урбанистички планови до денот на отпочнување со примена на оваа Измена и дополнување на текстуалниот дел од Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28, ќе продолжат согласно одредбите утврдени со овој текстуален дел”.

2.2 Плански опфат

2.2.1 Географска и геодетска местоположба

Согласно точка 2 (Опфат на планот) од и Преоекција-план на простојниот развој на градот до 2014 година од ГУП на Град Дебар 2004-2014 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар градската територија е ограничена со природни и со од човек воспоставени граници: Планирано урбано подрачје на Град Дебар опфаќа површина од 490,36 ха. Должината на границата на урбаното подрачје изнесува 16.536,00 м. Должината на границата без крајбрежје изнесува 12.712,00 м. Должината на границата покрај крајбрежјето изнесува 3.824,00 м.

- Од југ - границата оди по брегот оформен со габаритот на акумулацијата на езерото, во потегот западно од вливот на реката Радика до излезот на езерото кон продолжението на текот на Црни Дрим на запад (Хидроцентралата Шпиље).
- Од исток - проширување на границите на урбаното подрачје има кон ридскиот терен, до можностите за изградба на населба со семејни куќи со градини и се движи во близината „Источната обиколница”.
- Од запад - границата води во близина на новопланираната траса „Западна обиколница”.
- Од север завршува со муслиманските гробишта, додека на брдовитиот дел на кој е распространет стариот дел на градот крајната граница на урбаното подрачје е црквата Св. Недела и православните гробишта кој не се во употреба.

Границата на планскиот опфат претставува затворена линија претставена описно:

Исток: Границата на планираниот урбаниот опфат на градот Дебар почнува од најсеверната прекршна точка 1гр. од КП 60 и се движи по нејзината природна источна граница (шкарпа), продолжува по источната граница на КП 62, парцела на црквата Св. Недела и КП 2893, се до двоумеѓа помеѓу КП 74 и КП 2893. Од тука границата скршнува на исток и се движи по северната граница на КП 75, КП 77, КП 76, КП 407 свртува јужно и се движи по источната граница на КП 407 до тромеѓето меѓу КП 407, КП 412 и КП 411. Од оваа тромеѓе продолжува по северната граница на КП 412 и КП 419 до прекршна точка 2гр. која представува двоумеѓа помеѓу КП 419 и КП 2901 од каде свртува кон југоисток и се движи по источната страна на КП 419, ја сече КП 2902(пат) и продолжува по источната граница на КП 426, КП 2903, КП 429, КП 430, КП 431, КП 434, КП 2900 се до прекршна точка 3гр. која е двоумеѓа помеѓу КП 2882 и КП 453. Од оваа точка

границата на урбаниот опфат свртува на југоисток и се движи по источните граници на КП 453, КП 452, КП 451, КП 450 се до тромеѓата помеѓу КП 450, КП 454 и КП 459. Од тука границата свртува на југозапад и се движи по јужната граница на КП 450, ја сече КП 449 во правец на двоумеѓата со КП 459 и КП 460, продолжува по источната граница на КП 460 до двоумеѓата помеѓу КП 460 и КП 467, од каде свкршнува кон југозапад и се движи по јужната граница на КП 467, се до тромеѓата помеѓу КП 467 и КП 466 и КП 460. Од оваа тромеѓа границата свртува на југ и се движи по источната граница на КП 469, продолжува по североисточната граница на КП 470 (црква Св. Никола), свртува по југоисточната граница на истата парцела КП 470, продолжува правец на двоумеѓата помеѓу КП 2906 и КП 495 од каде свртува и се движи по североисточната граница на КП 502, КП 503, КП 2908, КП 506, КП 507, ја сече КП 2906 од каде продолжува во правец на југоисток и ги сече КП 508, КП 510, КП 511 и КП 519 се до тромеѓата помеѓу КП 519, КП 518 и КП 512. Од тука границата на урбан опфат свртува кон запад и се движи по југоисточната граница на КП 519, до двоумеѓата помеѓу КП 512 и КП 519. Од тука свртува јужно и оди по источната и јужната граница на КП 512 се до двоумеѓа помеѓу КП 512 и КП 519, од каде свртува кон исток и се движи по северната граница на КП 2909, па врти кон запад и оди по нејзината југоисточна граница и продолжува во ист правец по јужна граница на КП 520 и КП 521 се до прекршната точка 4гр. која представува двоумеѓа помеѓу КП 521 и КП 706. Од оваа прекршна тоа границата на урбан опфат свртува кон југ и се движи по источнитата страна КП 707, КП 709, КП 711, КП 714, ја сече КП 714 во правец на запад до двоумеѓата помеѓу КП 713 и КП 711 од каде продолжува кон запад и се движи по јужната страна на КП 711, доаѓа до источната граница на 704 свртува на југ и се движи по источната граница, ја прати јужната и западната граница на истата парцела, продолжува по јужната граница на КП 702, се до двоумеѓата на КП 702 и КП 701. Од каде свртува кон југ и се движи по источната граница на КП 701, КП 698, КП 696, КП 692, ја сече 2915 во правец на двоумеѓата КП 742 и КП 741 и продолжува по источната граница на КП 742 ја сече КП 2960 и продолжува по североисточната граница на КП 2248, КП 2257, КП 2255, ја сече КП 2254 во правец кон југоисток до двоумеѓата помеѓу КП 2254 и КП 2962, од каде продолжува по источната граница на КП 2387, КП 2391, КП 2394, КП 2395, свртува кон југозапад и се движи по јужната граница на КП 2395 до тромеѓата помеѓу КП 2395, КП 2396 и КП 2427 во истиот правец ја сече КП 2427 до пресечната точка на североисточната и југоисточната граница на КП 2428 и продолжува по југоисточната граница на истата КП се до тромеѓата помеѓу КП 2428, КП 2427 и КП 2448 од каде свртува кон источна страна и се движи по североисточната граница на КП 2448, КП 2963, КП 2962, КП 3707, КП 3706 до тромеѓето помеѓу КП 3705, КП 3706, КП 3703. Од каде свртува кон север и се движи по западната граница на КП 3703, свртува кон исток и се движи по северната граница на истата катастарска парцела се до тромеѓата помеѓу КП 3703, КП 3692, КП 3695, од каде свртува кон северозапад и продолжува по западната, северната и источната граница на КП 3692, ја заобиколува и границата на урбан опфат продолжува по источната граница на КП 3698, КП 3699, КП 3701, КП 4498, КП 4494, КП 4503, КП 4502, КП 4503 се до прекршна точка 5гр.

Од оваа прекршна точка границата скршнува источно ја сече КП 823 (река) во правец на тромеѓата помеѓу КП 832, КП 817, КП 197, продолжува во правец кон исток и ја сече КП 197 и КП 198, до тромеѓето помеѓу КП 198, КП 228, КП 229 од каде свртува кон североисток и се движи по западната страна на КП 228, југозападната, југоисточната до пресечната точка помеѓу југоисточната и североисточната граница на КП 226, од каде свртува кон југ и се движи по североисточната граница на КП 226, КП 227, КП 226, КП 225, КП 235, КП 238, КП 241 се до тромеѓето помеѓу КП 237, КП 241 и КП 821. Од тука границата свртува кон север и се движи по источната страна на КП 237, свртува на исток и се движи по јужната граница на КП 821 до тромеѓето помеѓу КП 821, КП 820, КП 246. Од оваа точка границата продолжува во ист правец кон исток и се движи по северната граница на КП 246, ја сече КП 246 и се движи по заштитниот појас на планираната источна обиколница на градот од каде свртува кон југ и се движи по источната граница на КП 246 се до двоумеѓата помеѓу КП 246 и КП 248, од каде во правец на југ ја сече КП 817 (пат Дебар-А1-5-Гостивар) до двоумеѓата помеѓу КП 762 и КП 760. Од оваа точка границата на урбан опфат се движи по источната граница на КП 762 се до пресекот на оваа катастарска граница со планираната заштитна граница на патот-јужната обиколница, од тука границата свртува кон исток и ја сече КП 761 и КП 760 се до пресечната точка на заштитниот појас и источната страна од КП 760, КП 761, КП 769, КП 770, КП 772, КП 773 се до пресечната точка бгр. Која претставува тромеѓе помеѓу КП 773, КП 733 и Езерото Шпиље. На југ: Границата на урбаниот опфат на градот Дебар се движи по самото крајбрежје на езерото. Од прекршна точка 6 гр. до 7 гр. Запад: Границата на урбаниот опфат на градот Дебар од прекршна точка 7гр. се движи по јужната граница на заштитниот појас на патот Дебар-Скопје А-1-5 при што ја сече КП 4698 и КП 4699, се до тромеѓата помеѓу КП 4707, КП 4710 и КП 4709, од каде свртува кон запад и се движи по јужната граница на КП 4710, ја сече КП 4827 до двоумеѓата помеѓу КП 4712 и КП 4711 и продолжува во ист правец по јужната граница на КП 4711, до прекршна точка 8гр. Од оваа прекршна точка границата на урбаниот опфат свртува кон исток и се движи по северозападната границата на КП 4711, КП 4220, КП 4221, КП 4222, КП 4224, КП 4226, КП 4344, КП 4345, свртува кон запад и ја сече КП 4825 (пат), во правец на тромеѓето помеѓу КП 4234 и КП 4237 и КП 4825 (пат). Од каде продолжува по јужната граница на КП 4237 се до четворомеѓа помеѓу КП 4235 и КП 4236, КП 4237 и КП 4234 која представува прекршна точка 9гр. Од оваа точка границата свртува кон исток и се движи по северозападната граница на КП 4237, КП 4238, КП 4242, КП 4243, КП 4244, КП 4245, КП 4249, КП 4343, КП 4337, КП 4336, КП 4335, КП 4333/1, КП 4333/2, КП 4330, се до тромеѓата помеѓу КП 4330, КП 4329, КП 4331. Од тука границата свртува кон север и се движи по северозападната граница на КП 4329 до двоумеѓата помеѓу КП 4329 и КП 4331 од каде свртува кон исток и продолжува по северозападната граница на КП 4329 и КП 4326, границата свртува кон запад и ја сече КП 4823, во правец на двоумеѓата помеѓу КП 4296 и КП 4297 (пат) или прекршна точка 10гр. од каде продолжува во правец на запад по југозападната граница на КП 4297 (пат). Границата на урбан опфат свртува во правец на исток и се ја сече КП 4297, до двоумеѓата помеѓу КП 4309 и КП 4308, потоа придолжува по северозападна граница на КП 4309, и

оди до крај на парцелата од каде свртува кон југоисток и се движи по југоисточната граница на истата парцела КП 4309, до тромеѓата помеѓу КП 4309, КП 4310 и КП 4307. Од каде границата на урбан опфат свртува кон североисток и се движи по североисточната граница на КП 4310 до двоумеѓата помеѓу КП 4311, КП 4307, ја сече КП 4810 и свртува кон исток при што се движи по јужната граница на КП 2819, свртува кон север и ја сече КП 2819 и КП 2813 во ист правец и доаѓа до северната граница на КП 2813 од каде свртува кон запад и се движи по југозападната граница на КП 2812 се до пресечната точка помеѓу југозападната граница на КП 2812 и јужната граница на КП 1710. Од оваа точка границата на урбан опфат свртува кон запад и се движи по јужната граница на КП 1710 до двоумеѓата помеѓу КП 1710 и КП 1708/1, од каде границата свртува кон североисток и се движи по североисточната граница на КП 1710, КП 1711, до четворомеѓата помеѓу КП 1711, КП 1709, КП 1712 и КП 1705. Од оваа четворомеѓа границата на урбаниот опфат свртува кон северозапад и се движи по југозападната граница на КП 1705 до прекршната точка 11гр. која всушност е двоумеѓа помеѓу КП 1706 и КП 1705, од тука границата продолжува во ист правец ја сече КП 2945 (пат) и се до прекршна точка 12гр. Од оваа прекршна точка границата продолжува по катастарски парцели, но пренесени од авионското снимање на градот Дебар, направено за потребите на катастар. Од прекршната точка 11 гр. границата продолжува во правец на североисток и ја сече КП 2944, до двоумеѓата помеѓу КП 1608 и КП 1607 од каде продолжува по северозападната граница на КП 1608 се до шарпата која ја обиколува КП 1609 по југозападната, северозападната и североисточната граница на истата парцела до четворомеѓа помеѓу КП 1609, КП 1610, КП 1606 и КП 1615. Од тука свртува кон исток и оди по северната граница на КП 1615, КП 1569, до тромеѓето помеѓу КП 1570, КП 1569 и КП 2940, од тука свртува кон север ја сече КП 2940 во правец на тромеѓето помеѓу КП 1573, КП 1570 и КП 1138. Од оваа тромеѓа границата свртува кон запад и се движи по КП 1570, КП 1572/1, од тука границата свртува кон североисток КП 1572, КП 1576, до тромеѓето КП 1575, КП 1577 и КП 1578, од каде свртува кон север и се движи по источната граница КП 1578 и КП 1580, свртува кон исток и се движи по северната граница на КП 1572, свртува кон север и ја сече КП 2931 во истиот правец кон тромеѓата помеѓу КП 1580, КП 1581 и КП 1586 која претставува и пресечна точка 13гр. Од оваа прекршна точка границата на урбан опфат продолжува во истиот правец кон север и се движи по западната граница на КП 1581, па свртува кон исток и оди по северната граница на истата парцела до тромеѓата помеѓу КП 1581, КП 1582 и КП 1589, од каде свртува кон север и оди по западната страна на КП 1582, до тромеѓата помеѓу КП 1582, КП 1583 и КП 2941 (пат), од каде границата свртува кон северозапад и се движи по јужната граница на КП 2941 (пат), КП 14/1 се до двоумеѓата помеѓу КП 12 и КП 14/1 која претставува пресечна точка 14 гр. Од таа пресечна точка до пресечната точка 15гр. која претставува двоумеѓа помеѓу КП 15 и КП 7, повторно не недостасуваат катастарски подлоги, границата е планирана и графички пренесена според катастарските парцели превземени од авионската снимка.

Север: Границата на урбаниот опфат на градот Дебар од прекршната точка 14гр. продолжува во правец на исток и се движи по северната граница на

КП 15 до тромеѓата помеѓу КП 16, КП 15 и КП 17, од тука границата свртува кон североисток и се движи по северозападната граница на КП 16 се до пресечната точка со јужната граница на КП 2885(пат), од каде свртува кон југоисток и оди по југоисточната граница на КП 2885 (пат), свртува кон север во правец кон тромеѓата КП 19, КП 18 и КП 2885 (пат), која претставува пресечна точка 16гр. Од тука границата продолжува кон исток и се движи по северната граница на КП 22 до југоисточното теме на КП 20 од каде свртува кон север и се движи по западната граница на КП 22 до двомерката помеѓу КП 19 и КП 22, од каде продолжува во истиот правец и ја сече КП 2881 (Вакарска Река) до прекршна точка 17гр. Границата на урбаниот опфат на градот Дебар од прекршната точка 16 гр до 18 гр. продолжува по катастарски парцели, но пренесени од авионското снимање на градот Дебар, направено за потребите на катастар. Од прекршна точка 17гр. границата продолжува кон север по североисточната од каде свртува кон исток и продолжува по северозападната страна на истата катастарската парцела на муслиманските гробишта до двомерката КП 2887 и КП 36, од каде продолжува по североисточната граница на КП 36, ја сече КП 1886, во правец на тромеѓето помеѓу КП 46, КП 37 и КП 2889 (пат). Од оваа тромеѓе границата свртува кон југ и се движи по источната граница на КП 2889(пат). Се до тромеѓата помеѓу КП 2890 (пат), КП 188 и КП 38, од каде свртува кон исток и се движи по северната граница од КП 188, КП 187, КП 185 до тромеѓето КП 185, КП 51 и КП 44, од тука границата свртува кон исток и се движи по северната граница на КП 185, КП 184/2, КП 184/1, КП 52, до двомерката КП 52 и КП 53 од каде границата свртува кон исток и се движи по западната страна страна на КП 60 (Црква Св. Никола) до двомерката помеѓу КП 60 и КП 61(стари христијански гробишта) од каде продолжува кон север по западната граница на КП 61, до нејзиното северно теме од каде свртува кон исток и се движи по североисточната граница на КП 61 се до пресечна точка 1гр.

2.2.2 Намена на употреба на земјиштето

Наменската зона е ограничена површина на градежно земјиште со иста наменска употреба на земјиштето и подразбира начин на уредување, изградба и употреба на градежното земјиште и на градбите согласно дејностите и активностите што се вршат во нив.

Класата на намени во рамките на планскиот опфат е обележана со име за секоја наменска зона поодделно согласно член 28 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18).

Согласно точка 14 (Билансни показатели) од од ГУП на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар како и Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18) во рамки на планскиот опфат планирани се содржини кои спаѓаат во следните групи на класи на намени:

- А - домување

- Б - комерцијални и деловни намени
- В - јавни институции
- Г - производство, дистрибуција и сервиси
- Д - зеленило и рекреација
- Е - инфраструктура.

3. Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура

Инфраструктурата ја дефинираат следните водови:

- Улична мрежа;
- Водоводна мрежа;
- Фекална канализациона и атмосферска мрежа;
- Електрична и ПТТ мрежа.

3.1 Сообраќајно поврзување

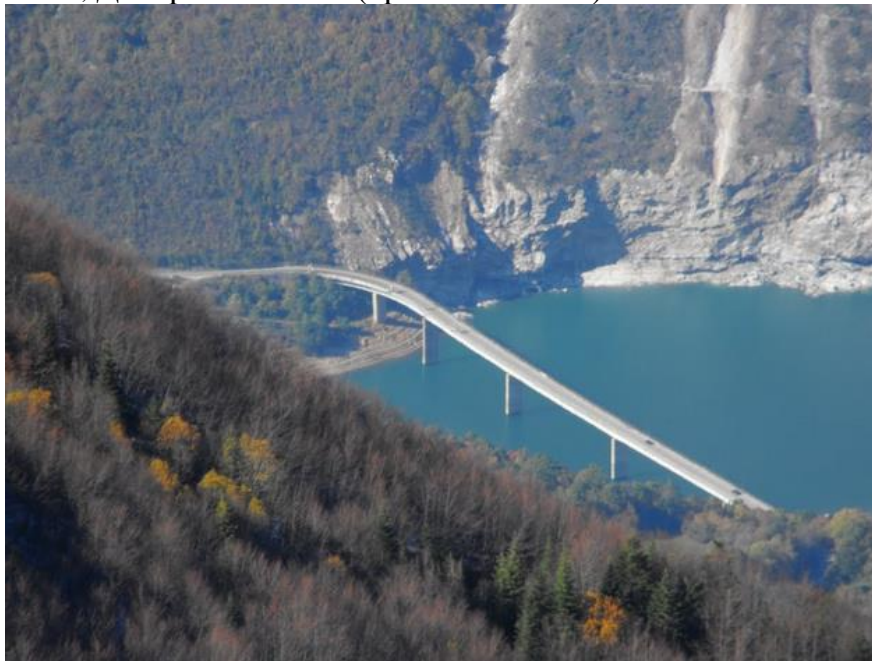
Градот Дебар е лоциран во западниот дел на Македонија и е центар на Општината Дебар која се граничи:

- на исток со Општина центар Жупа;
- од југ со Општина Струга;
- од север со Општина Ростуше и
- од запад со Република Албанија преку граничниот премин Блато.

Гео сообраќајната положба на Дебар е оценета како повољна за реализација на коридорот исток - запад и поврзаност на Дебар со другите делови на Р. Македонија.

Сообраќајното поврзување на Дебар со останатите општини на Република Македонија се одвива преку регионални патишта:

- Р - 409, врска со М-4 (Ново Село) - Маврови Анови - Дебар - граница со Република Албанија (премин Блато).
- Р - 418, Струга - Дебар (врска со Р - 409)
- Р - 411, Дебар - Баниште (врска со Р - 409).

Преку регионален пат Р - 409 Дебар се поврзува со магистралата М-4, Скопје-Тетово-Гостивар-Кичево-Подмоље-Струга-Ќафасан (граница со Р. Албанија, а преку нив со останатиот дел на патна мрежа на РМ.

Со ист магистрален патен правец Дебар се поврзува и преку регионален пат Р-418 на крајниот југ од М-4 во реонот на Струга.

Низ територијата на Општина Дебар не поминува ниту еден магистрален пат од патна мрежа на РМ.

Регионални патни правци по правило се поклопуваат со делот од постојните градски сообраќајници како:

- регионален пат Р - 409 се поклопува со улица 8-ми Септември улица Амди Леши и улица 23-ти Декември;
- регионален пат Р - 418 со улица Б. Единство од центар кон југозапад;
- регионален пат Р - 411 надвор од градското подрачје.

Сообраќаен систем

Во согласност со планираната состојба на подрачјето на град Дебар сообраќајниот систем е планиран за рамномерно покривање на територијата на градот и оптимално поврзување со опкружувањето, односно останатите општини.

Сообраќајниот систем на градот е прилагоден на: магистрални и регионални сообраќајници во овој дел од Државата, додека учество на магистралниот сообраќај преку одредени коридори (односно нивни траси) е потребно да се преиспита особено во случај на изземање на експресни сообраќајници од сообраќајниот систем.

Планираните коридори од примарната сообраќајна мрежа потребно е да се прилагодени на реални можности и потреби за нивна реализација во плански период, додека сервисните улици се третираат како дел од примарна улична мрежа имајќи во предвид нивната улога во формирање на урбани блокови или модули како основни просторни целини во урбанизација на градот.

Понатаму во рамки на дефинираниот сообраќај потребно е да се предпочат локации за паркирање од јавен карактер кои ќе се утврдат со Детални урбанистички планови.

Во делот на паркирање за товарни возила потребно е да се предвидат и локации за паркинзи на главни сообраќајни пристапи кон градот во рамки на територијата, а во непосредна близина на магистралните улици.

При предвидување на нови бензински станици да се има во предвид просторната диспозиција на постојните.

Сообраќај - планирана состојба

Дел од секундарната мрежа која не е предмет на овој ГУП дадена е поради потреба од взаемна поврзаност со примарната сообраќајна мрежа.

Улична мрежа

Сообраќајниот систем на градот е утврден согласно потребите на транзитен моторен сообраќај и негово ефикасно поврзување, односно дистрибуција низ градот.

Во рамки на ГУП-от на Дебар се анализира само основната сообраќајна мрежа, односно примарна сообраќајна мрежа која се состои од магистрални и собирни.

Примарната мрежа е целосно оформена по цела должина, но одделни улици не се дооформени и пробиени, а многу би допринеле за внатрешниот сообраќај.

Железничка мрежа

Железничките врски на територија на оваа Општина не постојат. Своите потреби за превоз со железница градот Дебар ги остварува преку железничка станица во Кичево, Гостивар или во Скопје.

Воздушен сообраќај

Воздушните врски исто така се отежнати едночасовна достапност со моторно возило на одалеченост 50 км е до Аеродромот Охрид.

По потреба може да се користи Аеродромот во Скопје но одалеченоста од него не е поволна.

Систем на јавен градски сообраќај (ЈГС)

Во градот не постои систем на јавен градски сообраќај.

Постои автобуска станица за меѓуградски сообраќај која се наоѓа во центарот на градот и зафаќа површина од 0,72 ха истата ги задоволува просторните услови.

Терминали за товарни возила

За паркирање на товарни возила од сите димензии во градовите се јавува потреба од изградба на посебни терминали (паркиралишта) за истите. Тие ги прифаќаат возилата кои доаѓаат во градот носејќи и преземајќи одредена стока, а имаат потреби од престој за извесно време во градот. Овие возила не смеат да се паркираат по улиците во градот бидејќи го попречуваат функционирањето на сообраќајот.

Локација за ваков терминал се предвидува на излез од Дебар кон Струга, а на влез во Дебар во Скопје нема поради лоши теренки услови.

По потреба надвор од градот кон граничниот премин Блато може да се предвиди терминали за товарни возила во стопански комплекс при тоа почитувајќи ги постојните закони.

Станици за технички преглед на возила

Се предвидува да се реализира на улица 200 и патот Р-418.

Паркирање - Сообраќај во мирување

Паркирањето на возилата како битен фактор во функционирање на сообраќајот на град Дебар ќе се решава во наредна фаза на планирање при изработка на ДУП-ови. Од аспект на паркирање во ДУП-овите треба да се тежнее кон формирање што повеќе јавни паркинзи кои ќе примат голем дел од возилата, а останатиот дел ќе се решава во рамки на градежни парцели.

При тоа можни се решенија како површинско паркирање, а ако ова не е можно треба да се предвидат паркинг места во рамки на објекти како и подземно паркирање.

Исто така, паркирање може да се планира со посебна лента и паралелно со улици, но само на станбените улици.

3.2 Водоснабдителна мрежа

Постојниот изворник Росоки ги задоволува сегашните и идните потреби од вода за градот. Се предвидува од овој извор покрај сегашните,

преку градската мрежа да се снабдуваат и населбите: Хаме, Кривци, Селокуќи, Коњари и Бомово.

За жал овие населени места изумираат, единствено Хаме и Селокуќи. Потребите од вода за идниот период ќе изнесуваат:

Населено место	Бр. на жители 1994 г.	Бр. на жители 2002 г.	Бр. на жители 2014 г.	Вод. норма (л/ден/ж)	Q ср/ден (м³/ден)	q мах/ден (л/сек)	Q (м³/год)
Дебар		14.561	16.200	400	$6,5 \times 10^6$	113,0	2373×10^6
Шула		/	/	/	/	/	/
Спас	275	32	/	/	/	/	/
Хаме	307	135	100	300	$0,03 \times 10^6$	4,1	11×10^6
Кривци	54	9	/	/	/	/	/
Селокуќи	608	104	70	300	$0,02 \times 10^6$	2,9	7×10^6
Коњари		/	/	/	/	/	/
Бомово		/	/	/	/	/	/
Вкупно			16.170		$6,55 \times 10^6$	120	2391×10^6

За редовно, континуирано и квалитетно водоснабдување на потрошувачите потребно е јасно зонирање на градската мрежа на висока и ниска зона со проширување на постоечкиот резервоарски простор и изградба на соодветна мрежа. За намалувањето на загубите во мрежата и обезбедувањето на редовно водоснабдување потребно е да се изврши реконструкција на мрежата, обновување на старите цевоводи, замена на цевоводите со мали дијаметри со цевоводи со соодветни дијаметри, заокружување на мрежата со циркулациони прстени, приклучување на потрошувачите на мрежата преку водомери, пронаоѓањето на дивите приклучоци и нивно поврзување на мрежата преку водомери.

Отворениот канал за наводнување кој е дел од системот за наводнување на Дебарско поле и минува низ градот потребно е да се покрие, односно да се зацели. Со тоа ќе се овозможи безбедно и нормално функционирање на системот и нормално одвивање на животот на граѓаните.

3.3 Фекална и атмосферска канализација

За одредување на капацитетот на мрежата усвоен е норматив од 80% од водоснабдителната норма. Количината на отпадните води во мрежата ќе се зголеми за 25% од инфилтрацијата на подземна вода. Отпадни води од градот Дебар:

$$Q_{\text{max/час}} = 0,8 \times 400 \times 1,5 \times 1,5 \times 16.200 = 135,0 \text{ л/сек.} \times 1,25 = 169,00 \text{ л/сек.}$$

Доколку некои индустриски капацитети испуштаат отпадни води од технолошкиот процес и содржат материи што ќе го оневозможат нормалното функционирање на мрежата и идната пречистителна станица, потребно е да бидат подложени на претходен третман во фабричкиот круг пред да се испуштаат во градската канализација.

Изградбата на планираната сепаратна канализациона мрежа во градот ќе овозможи нормално функционирање на фекалната канализациона мрежа која сега е оптеретена со атмосферски води поради нецелосна изграденост на атмосферската канализација.

Проектирањето и изведувањето на атмосферската канализација во градот ќе се врши по важечките прописи и стандарди за изградба на ваков вид објекти.

Меродавна количина за димензионирање на атмосферската канализација усвоен е интензитетот на дождот од 125 л/сек/ха кој се јавува секоја втора година во времетраење од 15 минути.

Коефициентот на истекување е земен во зависност од намената на површината, падот на теренот и процентот на изграденост на разни градски функции.

3.4 Електроенергетска инфраструктура и ПТТ инсталација

Со Измена и дополна на Генералниот урбанистички план, на град Дебар, предвидена е пренамена на дел од градежното земјиште во поедини Урбани единици.

Пренамената воглавно се однесува на домување и на објекти од областа на комерцијални и деловни намени.

Развојот на среднонапонската ел. мрежа (10кВ), односно потребниот број и локацијата на нови трафостаници (10/0,4кВ) ќе се определи во понатамошната постапка на изготвување на техничка документација, односно со изработка на Детални урбанистички планови за поедините урбанистички единици на кои е предвидена пренамена на градежното земјиште.

Низ дел од градското подрачје постои изведен далновод од 110 кВ-тно ниво и за него е предвиден заштитен коридор од 24 м.

Постојната трафостаница 35/10кВ - Дебар I, е предвидена да прерасне во 110кВ-тно ниво и поврзе со постојниот далновод.

Димензионирањето на телефонската мрежа и бројот за фиксни телефонски приклучоци се определува према бројот на домаќинства (станови) и големината на јавните функции (спрема нивната нето изградена површина, функција, број на вработени и слични критериуми). Зголемениот потребен број на фиксни телефонски приклучоци, постојната телефонска дигитална централа може да ги прифати.

4. Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина

4.1 Карактеристики на просторот

Дебарската котлина е на просечна надморска височина од 610м. Од северозапад ја ограничува гребенот Дешат, на запад брановитото дно на котлината го пресекува текот на Црн Дрим од кој се издига планината Јабланица, а на југоисток се протега Дебарското Езеро-акумулација формирана во долината на реката Радика и Црн Дрим, во чија позадина се издига масивот на планината Стогово. Во зарамнините на Горно и Долно Удово, во подрачјето на јужните и југозападните падини на Дешат, кои овде носат име Крчин, лоциран е градот Дебар.

Местополжба на општина Дебар во Република Македонија

4.1.1 Сообраќајна поврзаност

Комуникациската мрежа на Република Македонија, сочинета од повеќе потсистеми, а е етаблирана преку системот за сообраќај и врски чија основа, помеѓу другото се темели и организацијата на просторот на државата. Комуникациските системи во Република Македонија, кои се од особено значење за развојот на стопанските активности, се очекува да се подобруваат, унапредуваат и да се развиваат во две насоки на развој на комуникациите:

- екстерното поврзување на државата (стратешки коридори);
- ентерното поврзување во државата (регионални и локални потреби).

Преку Дебар поминува регионален пат кој на североисток го поврзува со Маврово и Гостивар, а на југ со Струга.

4.1.2 Хидротехничка структура

Територијата на Република Македонија е поделена на 15 водостопански подрачја (ВП) во трите основни сливови на реките Вардар, Црн Дрим и Струмица: ВП „Полог“, „Скопје“, „Треска“, „Пчиња“, „Среден Вардар“, „Горна Брегалница“, „Средна и Долна Брегалница“, „Пелагонија“, „Средна и Долна Црна“, „Долен Вардар“, „Дојран“, „Струмичко-Радовишко“, „Преспа“, „Охридско-Струшко“ и „Дебар“. Оваа поделба овозможува пореално и поцелосно да се согледаат расположливите и потребните количини на вода во даден простор.

Климатските, орографските, почвените, геолошките и другите карактеристики условиле да поголем дел од просторот во општина Дебар е богат со извори и водни токови, а нивното присуство, висинските растојанија и морфолошките погодности овозможиле за создавање на хидроенергетски капацитети и користење на потенцијалната енергија на овие води.

Дебарското Езеро е најизразит белег во хидрографски смисол на овој простор. Акумулацијата Шпиље е оформена од водите на двете полноводни и бујни реки со многу добри хидролошки карактеристики Црн Дрим и Радица со нивно преградување, односно подигање на брана висока 116 м од насипен чакал и глинено јадро. Тоа има површина од 13,20 км² и запремина од 520.000.000 м³, која се користи за производство на 300.000.000 kW часови електрична енергија. Неговите хидролошки карактеристики се: максимална кота 585 м, минимална кота 560 м, најголема длабочина 100 м, должина по Дрим 13 км, а по Радица 8 км што претставува езерска површина. Осцилацијата на нивото е 25 м. Должината на брегот е 46,5 км. Температурата на водата зима е +10°C, а на лето +23°C. Скоро сите водотеци на просторот на општината течат кон овие две реки или во езерото.

Водата од Дебарското Езеро покрај тоа што се користи како хидроенергетски потенцијал претставува значаен потенцијал за наводнување на земјоделските површини (на дебарската и жупската тераса), како и за развојот на туризмот. До овој период е изградена пумпна станица која може да наводнува до 2000 ха површина. Исто така, создадени се и можности за решавање и на друг водостопански проблем како што е обезбедувањето со индустриска вода.

На територијата на просторот кој се уредува главно се долните сливови на реките Црн Дрим и Радица. Црн Дрим тече во должина од 18 км (приближно 38 км од границата на општина Струга до почетокот на Дебарското Езеро, а од браната Шпиље до граничното подрачје 14 км). Пред вливот на реката Црн Дрим во Дебарско Езеро се вливаат неколку притоки од кои позначајни се Долгаш, Коцаџик, Браштице, Браштанска река како десни притоки и Требишка Река како лева притока. Единствена притока по браната е Бањишка Река.

Радица е една од најполноводните реки во Македонија, а во овој дел е течението на дел од средниот и долниот слив на реката-низводно од Косоврашка бања од кота 580-485 мнв.

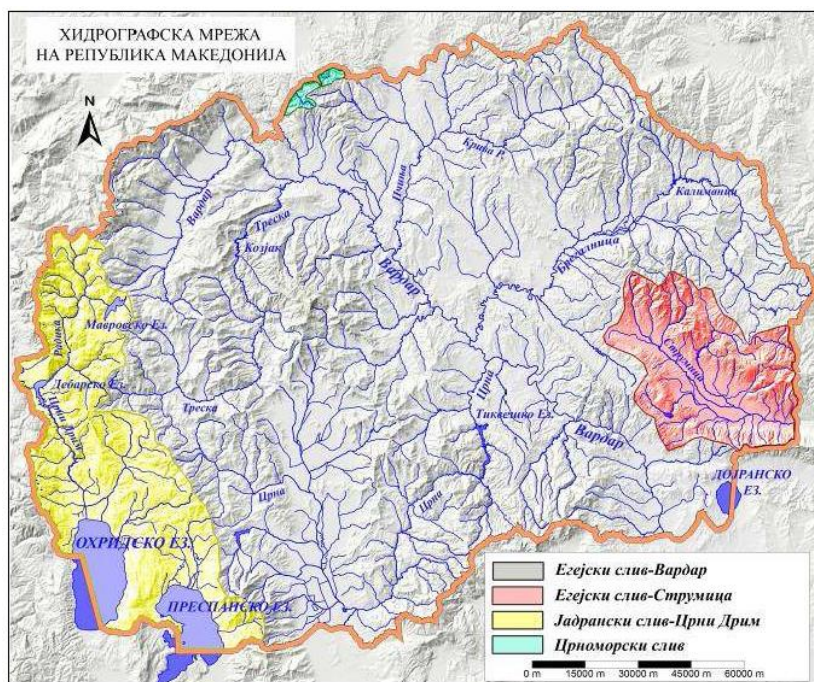
Терените што ги зафаќа градот и неговото опкружување, според типовите на издани и издашност припаѓаат најголем дел на терени со добра издашност (до 40 л/сек)-Елевци-село, Баниште-река до 18 л/сек,

Баниште-Крчин до 12 л/сек. Овие природни извори со различен капацитет овозможуваат обезбеденост со вода за пиење за населените места. Градот Дебар се снабдува со вода за пиење на изворот Росоки кој се наоѓа во пазувите на планината Бистра.

Во непосредна близина на градот Дебар се јавуваат термоминерални извори во две изворски подрачја кои води се претпоставува дека доаѓаат од големи длабочини од еден општ резервоар. Едниот е во близина на селото Бањиште, а вториот пред село Долно Косоврасти. Во двете подрачја термалната вода на површината доаѓа преку раседи и систем на пукнатини. Термоминералната вода во двата извора има лековити својства што условило стварање на лековити и рекреативни објекти во нивната околина.

Подземни води во поширокото опкружување постојат, но досега не се истражувани, но според ископаните бунари, нивото на овие води се движи од 5 до 20 м. Можно е да дојде до нови токови на подземна вода од процедните води на Дебарското Езеро во пониските зони близу до коритото на Дрим, низводно од браната. Веќе се појавени подземни води во селото Коњари.

Според овие наведени податоци, природните погодности во однос на хидрографските карактеристики се мошне поволни и за самиот град Дебар.

Водостопанска инфраструктура (Извор: Просторен План на РМ)

4.1.3 Економски основи

Концептот на планиран стопански развој утврден со Просторниот План на Република Македонија ќе се реализира со изработка на просторни и урбанистички планови од регионално и локално ниво кои ќе се темелат на основните услови и претпоставки за остварување на целите

и определбите поставени во областа на развојот и разместеноста на стопанските дејности.

Стопанството на Републиката, а следователно и стопанството на пооделните општини, со оглед на ограничената сопствена акумулација и потребата за поинтензивен стопански развој и менување на неповолната стопанска структура и натаму ќе биде упатено на користење на дополнителна акумулација од странство.

Во инвестиционите одлуки за материјалното производство, стриктно треба да се почитуваат локационите, техно-економските и критериумите за заштита на животната средина, кои се усвоени на национално ниво.

Основната стратегија во организацијата и користењето на просторот, во смисла на поддршка на развојот на стопанството, ја сочинуваат такви решенија во просторот кои овозможуваат: поголема атрактивност на просторот; заштита на природните и создадените ресурси и богатства; сообраќајно, информатичко и управувачко поврзување; развој на информациона систем за просторот и животната средина; локациона флексибилност во донесување на инвестиционите одлуки.

Основа на идниот развој и разместеност на стопанските активности во просторот на Република Македонија се дефинираните цели на економскиот развој *Националната стратегија на економскиот развој*, определбите за рационално користење на потенцијалите и погодностите на развојот и поставеноста на системот на населби, како и политиката за порамномерна и пропорционална просторна организација на стопанството. Објективно, идниот развој треба да се насочи кон: производство наменето за извоз; технолошко осовременување на капацитетите; инвестициони проекти претежно со трудоинтензивни карактеристики поради обемената понуда на релативно евтината работна сила; инвестирање во мрежата на локалната и регионалната инфраструктура.

Разместувањето на стопанските дејности, според објективните фактори се врши на два начина: спонтано, со избор на локација на одделни фирми, претпријатија, капацитети, погони, според одлуките одделните сопственици или менаџери и програмирано, со изградба според предвидувањата и одлуките на општодржавните органи или на органите во локалната самоуправа.

Двете методи заедно ја изразуваат просторната организација на стопанството. Со ове две методи на одлучување, просторната организација се остварува, со текот на времето, како дисперзија во просторот и како концентрација на стопанството на одделни места.

Со Просторниот план на Р. Македонија дефинирани се пет оски на развој од кои релевантни за анализираниот простор за стопанската зона е т.н. развојна оска Север-Југ која минува по средината на територијата на земјата. Таа го следи Скопје на југ течението на реката Вардар. Формирана е историски во текот на целиот XX век, па и порано, а на југ, преку границата стигнува до Солун. По Првата Светска војна таа продолжи и на север, па се спои со оската по течението на реката Морава. Денес, на територијата на земјата ги поврзува градовите: Куманово - Скопје - Велес - Неготино (и Кавадарци) - Демир Капија - Валандово -

Гевгелија. На север од Скопје има и еден крак до Приштина. Какви промени и да се случат, во наредните децении оваа оска ќе остане главна.

Сите оски кои се зацртани со Просторниот План на Државата ќе се имаат предвид за просторната организација, а во прв ред за модернизацијата на патиштата, за изградба на далекуводи, гасоводи итн.

Значаен импулс во развојот и напредокот на националната економија обезбедуваат можните форми на специфичните стопански просторни иновации базирани врз стратешките цели кои што треба да се постигнат со нивната промоција.

4.1.4 Климатски и микроклиматски карактеристики

Во Дебарската котлина климатските прилики се нешто модифицирани затоа што котлината е заштитена со околните планини. Низ речните котлини на Црн Дрим и Радика постои перманентна циркулација на ветрови. По течението на Црн Дрим и преку превоите на албанските планини се чувствува влијанието на јадранската клима, особено во летните месеци и на пониските тераси. Летата се топли, но нема големи горештини, а зимите се ладни. Есента е потопла од пролетта.

Годишната распределба на врнежите е нерамномерна. Врнежите се максимални во есенските месеци и раните зимски месеци. Во летото врнежите се минимални. Облачноста е најголема во зимските месеци, а најмала во летните, што е спротивно на одот на сончевиот сјај. Преовладуваат ветрови од северен и североисточен правец.

Поконкретни податоци за климата се следните:

Температура на воздухот:	просечна годишна	11,7°C
	средна минимална	1,8°C
	средна максимална	28,0°C
	апсолутна минимална	-23,9°C
	апсолутна максимална	37,0°C
Инсолација:	просечно годишно	2295 часа сончев сјај
Траење на мразниот период:	просечно годишно	141 ден
	реален просечен број денови со мраз	е 70,7
	последен ден на касен пролетен мраз	е 26 април
	прв ден на ран есенски мраз	12 октомври
Врнежи:	Просечно годишна сума	764 мм.
	есен	253 мм. воден талог
	зима	231 мм. воден талог
	пролет	182 мм. воден талог
	лето	98 мм. воден талог

Ветрови: Најчест е северозападниот ветар, просечно годишно 164% во текот на целата година со максимум во јануари и минимум во ноември и декември и средна годишна брзина 2,5 м/сек. Северниот ветар дува со средна годишна брзина од 1,8 м/сек преку целата година, до максимум во декември, јануари и февруари и минимум од септември до ноември. Чести се и ветровите од јужниот квадрант.

4.1.5 Користење и заштита на земјоделското земјиште

Зачувувањето, заштитата и рационалното користење на земјоделското земјиште е основна планска определба и главен предуслов за ефикасно остварување на производните и другите функции на земјоделството, а конфликтните ситуации, кои ќе произлегуваат од развојот на другите стопански и општествени активности, ќе се решаваат врз основа на критериуми за глобална општествено економска рационалност и оправданост.

За оптимално искористување на еколошките и други услови со Просторниот План на Р. Македонија до 2020 година, се предлага да се користи реонизација според која Република Македонија е поделена во 6 земјоделско-стопански реони и 54 микрореони.

4.1.6 Енергетски извори и енергетска структура

Од аспект на енергетиката и енергетската инфраструктура со Просторниот План на Република Македонија се дефинираат состојбите, потребите и начините на задоволување на потрошувачката на разните видови на енергија, односно задоволување на потрошувачката со домашно производство.

Размената на електрична енергија помеѓу балканските електроенергетски системи (чии земји најчесто се увозници) е многу значаен фактор за натамошниот развој. Електро енергетските системи на балканските земји треба да бидат поврзани со конективни водови кои што нема да претставуваат тесно грло во трансмисија на потребните количини на електрична моќност. Македонија досега има 400 кВ конективни водови со Грција (кон Солун и Аминео), Косово (Косово-Б) и Бугарија (Црвена Могила), а во план е градбата на водови кон Србија и Албанија. Во овој регион минува 400 кВ водот Штип-Црвена Могила.

4.1.7 Геолошки и педолошки карактеристики

Геолошкиот состав на теренот на Дебарската тераса е разноврсен и со низа манифестации на геолошки состојби. На Дебарската тераса се среќаваат следните геолошки формации: плиоцен, еоцен, пролувиум и флиш. Еоценските седименти се констатирани на крајниот запад на котлината, на мала површина околу селото Коњаре. Претставени се со глицини, песочници, конгломерати и лапоровити глиници. Плиоценот е развиен во Дебарската котлина помеѓу селата Бањиште, Аме, Бомово, а составен е од песоци и слабо врзани конгломерати. Овие седименти лежат врз старите формации со хоризонтална слоевитост.

На површината делумно се препокриени со пролувиум. Пролувиумот се јавува во Дебарско и Банишко поле, претставен е со полузаоблен или незаоблен материјал: песок, песочлива глина и глина. Падините на Дешат во поголем дел се претставени со флиш. Овој флиш е составен од глиници, песочници, лапорци и лапоровити, варовници и варовници кои често се сменуваат и вертикално и хоризонтално. Флишот се јавува и на запад на котлината на многу мали простори.

Во Дебарската котлина се среќаваат три вида почви: циментни, ролувијално - делувијални алувијални.

Циментните почви кои се развиваат на езерската тераса на некогашното Дебарско Езеро претставени се со неколку вариетети. Развиени се воглавно на дебелиите наслаги од неогените седименти. За нив е карактеристично тоа што се подложени на површинска ерозија.

На подрачјето на циментни почви, се развиваат полувијално - делувијалните почви на кои лежи градот Дебар. Овие почви се со хетероген состав, каде е осетно антропогеното делување.

Алувијалните почви се развиваат на тесен појас во долината на Црн Дрим, а застапени се со неколку вариетети.

4.1.8 Сеизмика

Земјотресите како сеизмички појави се доминантни природни непогоди кои го карактеризираат Дебарскиот простор со знатна активност, која е тесно поврзана со тектониката на теренот. Поголемиот дел од раседите се стари и стабилизирани, но има и такви кои се обновени и активирани, како и помлади кои се исто така активни.

Историските податоци покажуваат дека силните земјотреси генерирани на оваа територија се проследени и со можни колатерални хазарди (одрони, свлечишта, пукнатини, раседници, померувања) со доминантни одрони кои уште повеќе ги зголемуваат негативните последици од земјотресите. Како најактивен се покажа раседот по ободот на Кораб, поради што дојде до катастрофалниот земјотрес во Дебар 1967 година. Досегашните сознанија и извршените истражувања укажуваат на изразити влијанија на земјотресите предизвикани главно од епицентрални жаришта вон територијата на градот Дебар оддалечени над 30 км. На тој начин се претпоставува дека по раседот кој оди по должината на Радика се појавени и термалните извори.

Теренот на Дебарскиот базен е сеизмички потенцијален простор, каде може да се случат земјотреси од 9° по МЦС, по непосредниот обод на базенот до 8° по МЦС, а во останатите делови до 7° по МЦС.

По катастрофалниот земјотрес 1967 година асеизмичката градба и сеизмичката заштита зазедоа приоритетно место во техничката регулатива за проектирањето и изградбата како и соодветни економски мерки за заштита на создадените вредности (градежна интервенција на носивата конструкција на постојните објекти, заради доведување на отпорност против најсилните земјотреси). Во изминативе години нормите се модифицирани, подобрувани така да денес се на поквалитетно ниво.

Во Република Македонија е извршена макро сеизмичка реонизација на теренот, врз основа на критериуми како што се случените локални земјотреси, тектонскиот склоп и друго, и према нив е добиена вредност на максимална граница на магнитудата од очекуваните земјотреси, како сумарен најдолгорочен очекуван максимален интензитет на земјотресот.

Поради непостоењето на сеизмичка микро реонизација при планирањето и проектирањето се користи картата на макро сеизмичка реонизација со што природно нестабилните и сеизмичките неповолни терени се непогодни за градежни зафати, а тоа се местата каде се

сменуваат клизиштата, геолошките формации, зоните на дислокација, одроните и сл.

Според инжињерско-геолошките карактеристики на тлото издвоени се терени со различни сеизмички услови:

- Реонот со поволни сеизмички услови се простира на планините Јабланица, Стогово и Дешат, а изградени се од флишни и варовнички карпи. Тие се карактеризираат со многу слаба сеизмичка осетливост
- Реонот со сеизмички неповолни услови, односно сеизмички осетливи терени се простираат јужно и југозападно од градот Дебар.

Врз основа на досегашните случени земјотреси направени се согледувања за можните земјотреси, според кои сеизмогените зони се поклопуваат со досега утврдените, односно територијата која треба да се уреди припаѓа на зона со земјотреси од 8° по МЦС.

4.1.9 Население

Утврдувањето на концептот на просторната организација, уредувањето и користењето на територијата на Р. Македонија, а во контекст на тоа и стопанската структура, зависи од развојот, структурните промени и просторната дистрибуција на населението.

Врз основа на анализа на бројот, структурата, темпото на растежот, критериумите за разместување и подвижноста, треба да се покаже просторно-временската компонента на остварување на идната организација и уредување преку демографскиот аспект.

Населението спаѓа меѓу основните елементи на кои базира предвидување на идната организација. Тоа е најважен фактор на идниот развој на земјата и општеството. Во прв ред населението треба да ја прифати неопходноста за менување на репродуктивното однесување и потребата од воспоставување нови норми при своето биолошко однесување, како предуслов за остварување на позначајни ефекти во наредниот период.

Демографските проекции, кои на планирањето му даваат нова димензија, покажуваат или треба да покажат, како во иднина ќе се формира населението, неговиот работен контингент (работна сила) и домаќинствата и како треба да придонесат кон сестрано согледување на идната состојба на населението како произведен дел, потрошувач и управувач-креатор.

Денеска во Дебар живеат 14561 жител од кои Македонци се 1059, Албанци 10768, Турци 1415, Роми 1079 и други 245.

4.1.10 Природно наследство

Од областа на заштита на природата (природно наследство и биолошката и пределската разновидност), урбанистичките планови и проекти треба да се усогласат со Просторниот План на Републиката на тој начин што, врз основа на режимот за заштита, ќе се организира распоред на активности и изградба на објекти кои ќе се усогласат со барањата кои

ги поставува одржливото користење на природата и современиот третман на заштита.

Посебно внимание при заштитата на природата, треба да се обрне на начинот, видот и обемот на изградбата што се предвидува во заштитените простори за да се одбегнат или да се надминат судирите и колизиите со инкомпатибилните функции. За таа цел е неопходно почитување на следните принципи:

- оптимална заштита на просторите со исклучителна вредност;
- оптимална заштита на производните природни потенцијали и унапредување на природните богатства;
- зачувување на доминантните карактеристики на постојаната состојба;
- рационална изградба на инфраструктурата;
- концентрација и ограничување на изградбата;
- оптимална изградба на рекреативната инфраструктура;
- правилен избор на соодветна локација.

4.1.11 Културно - историско наследство

Во своето милениумско постоење, човековата цивилизација од праисторијата до денес, на територијата на Р. Македонија, оставила значајни траги од вонредни култури, историски и уметнички вредности, кои го потврдуваат постоењето, континуитетот и идентитетот на народот на овие простори.

Просторниот аспект на недвижното културно наследство е предмет на анализа во корелација со долгорочната стратегија за економски, општествен и просторен развој, односно стратегија за зачувување и заштита на тоа наследство во услови на пазарно стопанство.

Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата, за потребите на Просторниот План на Републиката, изготви Експертен елаборат за заштита на недвижното културно наследство од посебно значење. Инвентарот содржи список на регистрирани и евидентирани недвижни културни добра, што подразбира список на недвижните параметри со утврдено својство споменик на култура, односно на недвижните предмети за кои основано се претпоставува дека имаат споменично својство. Тоа се: археолошки локалитети, цркви, манастири, џамии, бањи, безистени, кули, саат кули, турбиња, мавзолеи, конаци, мостови, згради, куќи, стари чаршии, стари градски јадра и други споменици со нивните имиња, локации, блиските населени места, период на настанување и општините во кои се наоѓаат спомениците.

Согласно со Законот за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16 и 11/18), видови на недвижно културно наследство се: споменици, споменички целини и културни предели.

Значаен дел од недвижното културно наследство (околу 45%), се наоѓа во руралните населби и ридско-планинските подрачја, кои се целосно или делумно напуштени, што значително ја усложнува нивната заштита и користење.

Во Археолошката карта на Република Македонија, која ги проучува предисториските и историските слоеви на човечката егзистенција, од најстарите времиња до доцниот среден век, на анализираното подрачје нема евидентирани археолошки локалитети.

Културно наследство во Република Македонија

4.1.12 Индустија

Развојот и просторната разместеност на индустријата претставува клучен фактор и движечка сила за поттикнување на развојот на вкупното стопанство и модернизација на другите области од стопанскиот и општествениот живот. Ефикасното и успешното спроведување на насоките и определбите за поттикнување на развојот на производните индустриски дејности и нивно рационално разместување во просторот ги детерминира позитивните промени и во другите сегменти на економијата: пораст на вработеноста, зголемување на бруто домашниот производ, подобрување на животниот стандард и др.

Во областа на индустријата, во периодот по осамостојувањето на земјата, настанаа важни промени во поглед на сопственоста, организираноста на работите и реструктурирањето на производството што се од особено значење за поефикасното стопанисување и зголемување на производството.

Врз основа на сознанијата и определбите на националната стратегија за економски развој на Република Македонија (МАНУ, 1997), како и врз основа на досегашниот развој, а особено концептот на одржлив развој, основните насоки и стратешки определби на долгорочниот развој на индустријата се следните: технолошко реконструктуирање, извозна ориентација на водечките фактори и гранки; пошироко воведување и развој на еколошки-просторно прифатливо индустриско производство со развој на штедливи технологии (во однос на природните ресурси, енергијата и горивото и работната сила) и/или малоотпадни (безотпадни) технологии; зголемување на ефикасноста на производството; почитување на инвестиционите критериуми врз база на континуирано планирање и

прифаќање на пазарните критериуми на стопанисување; стратегија на разместеност на индустриските капацитети која ја респектира просторната структура на факторите на разместеноста, рационалниот распоред на материјалните производствени фондови, од аспект на вкупниот простор на Републиката и потребите од комплексен развој на оделни територијални единици; развој на малите претпријатија, заради остварување на концептот на децентрализираниот развој и разместеност на индустријата.

Развојот на индустријата по одделните општини, особено помалите, се очекува да се остварува со градба на мали, флексибилни капацитети и поголема застапеност меѓу другото и на агроиндустрискиот сектор.

Врз овие основи, во наредниот период, индустриското производство се очекува да биде застапено во сите општини и да остварува растеж кој ќе придонесе за зголемување на вработувањето, подобрување на условите за живеење на граѓаните на поширокиот простор на земјата.

Согласно определбите на Просторниот план на Р. Македонија изградбата и функционирањето на преработувачките капацитети треба да бидат поставени врз принципите за заштита на животната средина и истовремено рационално користење на земјиштето.

Индустријата која е водечка стопанска дејност и двигател на развојот на вкупното стопанство има значајно влијание врз квалитетот на животната средина. Во услови на усвоената развојна парадигма на *одржлив развој*, напорите треба да се насочат кон суштествени промени во стратегијата и политиката за развој и просторна локација на индустриски гранки засновани на принципите на еколошката заштита.

4.1.13 Вегетација и пејсаж

Просторот што го зафаќа градот и неговото непосредно опкружување се одликува со три типа предели: дното на котлината, шумското подрачје и високопланински пасишта.

Просторот што го зафаќа градот Дебар со поширокото опкружување обилува со разноврсни, динамични, богати пејсажи со многу значајни природни вредности и убавини. Основните елементи и просторни вредности кои го чинат богатството и карактеристиките на пејсажот произлегуваат од разновидноста на рељефните и топографските особености, богатството на вегетациските комплекси и водните токови.

Доминантен просторен акцент на ова подрачје е планината Стогово (2273 мнв) која поради својата просторност и просторни содржини обилува со вредности. Особено се интересни пределите кои гравитираат кон реката Црн Дрим, односно кон Дебарското Езеро, но ништо помалку не се интересни и рустикалните пејсажи под врвот Денарица (2018 м).

Планината Дешат со врвот Крчин се јавува како пандан на Стогово. Тој доминира над градот Дебар. Оградоците на Дешат во просторот на Бањата Бањиште се интересни партии во овој простор, каде термоминералните извори се преливаат во аграрниот пејсаж на Дебарско поле.

4.2 Опис на сегашната состојба со животната средина во планскиот опфат

Основен предуслов за идентификација на проблемите со животната средина и поставување на стратешки цели за надминување и унапредување на истите е идентификацијата и оцената на сегашната состојба со медиуми на животната средина (воздух, вода, отпад, почва, биодиверзитет, бучава), како и со користењето на земјиштето и природните ресурси во општината.

Воздух

Согласно Директивите на Европската Унија, загадувањето е непосредно или посредно внесување, како резултат на човековите дејствија, на материи, вибрации, топлина или бучава во воздухот, водата или во почвата, кои што можат да бидат штетни по човековото здравје или по квалитетот на животната средина, од кои што може да произлезе штета по материјалниот имот или кои што ги нарушуваат или влијаат врз природните убавини и другите легитимни начини на користење на животната средина.

Квалитетот на воздухот е еден од поважните чинители на кои треба да се внимава при планирање на просторот заради спречување на деградација на истиот со имплементација на планскиот документ.

Интензивниот развој на сообраќајот, високофреквентните сообраќајници и другите сообраќајно прометни места, особено во критичните периоди на денот се висок потенцијален ризик, кој упатува на потребата од будно следење на состојбата што е предуслов за брзо реагирање во случај на влошување на состојбата.

За намалување на штетноста на издувните гасови, во градот каде сообраќајот е најгуст, потребно е тој да биде организиран, односно да се одвива побрзо, без чести запирања на возилата, бидејќи во тој случај се зголемува натрупувањето на јаглероден моноксид и други опасни состојки на издувните гасови.

Во овој контекст значајни мерки кои придонесуваат за надминување на проблемот со загадување на воздухот се:

- Изградба на широки улици кои овозможуваат брзо проветрување;
- Зголемување на површините со зелени насади и дрвореди;
- Подобрување на коефициентот помеѓу изградените и слободните површини;
- Подигање зелени појаси околу индустриските зони, производните капацитети, резервоарите за вода и др.

Главен извор на загадување е индустријата која во екосистемот емитура, гасови, пареи, чад магла, прашина и аеросоли. Загадувањето на воздухот најповеќе е резултат на преработка на сулфидни концентрации на обоени метали, како и на согорување на кокс и други карбофилни горива во индустријата и домаќинствата.

На загадувањата на воздухот многу влијае топографијата на теренот, висината на индустриските ојаци и атмосферските услови. Најкритично загадување е во услови на отсуство на хоризонтално и

вертикално струење на воздухот, особено кога е истото проследено со температурни инверзии.

Разгледувајќи ја постојната состојба на заштитата на животната средина за нејзино квалитетно унапредување, потребно е да се подобри степенот на заштита со:

- Изнаоѓање на соодветно ефикасно решение за прочистување на загадениот воздух од индустриските објекти;
- Редовно одржување на филтрите и евентуално изнаоѓање на уште подобри решенија за отстранување на мирисите.

Во колку не се превземат овие мерки вредноста на честичките ќе биде над дозволените гранични вредности.

Состојбата на загаденост на воздухот укажуваат дека објектите кои го загадуваат воздухот се во константен пораст, така да за истите треба да се предвидат заштитни мерки:

- Објектите, уредите и постројките кои го загадуваат воздухот да располагаат со уреди за прочистување на издувните гасови;
- Емитирањето да се регулира со одредување на услови и режим на емитирање;
- Воспоставување на зони за санитарна заштита определни со закон;
- Воспоставување на мерна мрежа која би ги евидентирала поедините извори на загадување и перманентно би го прателе степенот на загаденост;
- Во просторите со пејсажни и амбиентални и други природни вредности да се избегнува лоцирање на објекти кои вршат загадување на воздухот.

Врз основа на согледаните состојби со загадување на воздухот може да се заклучи дека иако податоците со кои во моментот се располага не укажуваат на постоење опасност и ризик, сепак постои потреба од мониторинг на состојбата со загадување на воздухот за да навреме се сигнализира во случај на влошување, како и превентивна заштита.

Вода

Колку водите во одреден простор може да се сметаат за воден ресурс зависи од можноста за нивно искористување, односно од можноста за реализирање на водостопански решенија со кои водите ќе се искористат за покривање на потребите од вода за населението, земјоделството, индустријата и заштитата на живиот свет. Водата како ресурс ја има многу помалку од присутните води што треба да се има секогаш во предвид при планирањето за нејзино искористување.

За подмирување на потребите на вода најзначајни се површинските води, бидејќи тие се најраспространети, најблиски се до местата на човековата активност, обезбедуваат живот и развој на екосистемот.

Издашноста на подземните води зависи од климатските, морфолошките и хидрогеолошките карактеристики на просторот. Овие води поради посебниот квалитет се значајни и може да бидат корисни за покривање на потребите од вода.

Република Македонија зафаќа дел од сливовите на р. Вардар, р. Црн Дрим и р. Струмица. На целата нејзина територија 84% од водите се

домицилни, а само 16% се надворешни води кои доаѓаат во Републиката. За подобро согледување на расположливите и потребни количини на вода територијата на Републиката е поделена на 15 водостопански подрачја во основните сливови на реките: Вардар, Црн Дрим и Струмица.

Планската определба за заштита на водите е да се зачува високиот квалитет на извориштата на вода, да се подобри квалитетот на површинските и подземните води и да се доведат во законски пропишаниот квалитет. Приоритет во заштитата имаат водите од 1 и 2 класа од кои е предвидено да се врши водоснабдување на населените места. Заштитата на квалитетот не може да се оствари парцијално, таа е сплет на технолошки, водостопански и економско-организациони мерки и континуирана работа.

Дебарското Езеро е најизразит белег во хидрогафски смисол на овој простор. Акумулацијата Шпиље е оформена од водите на двете полноводни и бујни реки со многу добри хидролошки карактеристики - Црни Дрим и Радика со нивно преградување, односно подигање на брана висока 116 м од насипен чакал и глинено јадро. Тоа има површина од 13,20 км, и запремина од 520.000.000 м, која се користи за производство на 300.000.000 КВ/часови електрична енергија. Неговите хидролошки карактеристики се: максимална кота 585 м, минимална кота 560 м, најголема длабочина 100 м, должина по Дрим 13 км, а по Радика 8 км што претставува езерска површина. Осцилацијата на нивото е 25 м. Должината на брегот е 46,5 км. Температурата на водата зима е + 100°C, а лето +230°C. Скоро сите водотеци на просторот на општината течат кон овие две реки или во езерото.

Водата од Дебарското Езеро покрај тоа што се користи како хидроенергетски потенцијал претставува значаен потенцијал за наводнување на земјоделските површини (на дебарската и жупската тераса), како и за развојот на туризмот. До овој период е изградена пумпна станица која може да наводнува до 2.000 ха површина. Исто така, создадени се и можности за решавање и на друг водостопански проблем како што е обезбедувањето со индустриска вода. На територијата на просторот кој се уредува главно се долните сливови на реките Црни Дрим и Радика. Црни Дрим тече во должина од 18 км (приближно 38 км од границата на општина Струга до почетокот на Дебарското Езеро, а од браната Шпиље до граничното подрачје 14 км). Пред вливот на реката Црни Дрим во Дебарско Езеро се вливаат неколку притоки од кои позначајни се: Долгаш, Коџаџик, Браштице и Браштанска Река како десни притоки и Требишка Река како лева притока. Единствената притока по браната е Бањишка Река.

Терените што ги зафаќа градот и неговото непосредно опкружување, според типовите на издани и издашност припаѓаат најголем дел на терени со добра издашност (до 40 л/сек) - Елевци - село, Баниште - река до 18 л/сек, Баниште-Крчин до 12 л/сек, Скудриње - до 20 л/сек, Коњари до 5 л/сек, како и голем број на помали извори од 2-5 л/сек. Овие природни извори со различен капацитет овозможуваат обезбеденост со вода за пиење за населените места. Градот Дебар се снабдува од системот за водоснабдување на изворот Росоки кој се наоѓа во пазувите на планината Бистра.

Подземни води во поширокото опкружување постојат, но досега не се истражувани, но според ископаните бунари, нивото на овие води се движи од 5 до 20 метри. Можно е да дојде до нови токови на подземна вода од процедурните води на Дебарско Езеро во пониските зони близу до коритото на Дрим, низводно од браната. Веќе се појавени подземни води во селото Коњари.

Според овие наведени податоци, природните погодности во однос на хидрографските карактеристики се мошне поволни и за самиот град Дебар.

Загадувањето на водите во животната средина се должи на испуштање на ефлуенти од домаќинствата, индустријата, земјоделието, неуредените депонии и сообраќајниците. Во Дебар отпадните води директно се испуштаат во реципиентот без пречистување, а во останатите населени места во регионот одведувањето на отпадните води не е изведено според санитарни и технички соодветни прописи.

Состојбите со загаденоста на подземните води не се следат организирано, ниту континуирано, така што испитувањата се однесуваат на парцијални и инцидентни случаи.

Индустриските капацитети кои испуштаат води загадени од технолошкиот процес мора да извршат пречистување на водите во кругот на инсталацијата пред да ги испуштаат во канализациона мрежа на населеното место или во најблискиот реципиент. Развојот на стопанството во наредниов период ќе се темели на веќе постоечките капацитети со посебен акцент на нивно осовременување, односно примена на нови чисти технологии со кои ќе се запази квалитетот на животната средина и ќе се намалат сите видови ризици на загадување на површинските и подземните води.

Отпад

Складирањето, користењето, транспортот, депонирањето на индустрискиот отпад се потенцијален ризик, чие што надминување во секоја одделна сфера треба да се остварува организирано преку систем на мерки.

Комунален отпад претставува секаков вид на отпад што се продуцира од домаќинствата, јавните и економските установи и претпријатија и институциите на една урбана средина. Отпадот што се продуцира од индустријата, земјоделието и рударството, како и патогените остатоци од изумрени животни не спаѓаат во овој вид на отпад.

Во минатото, отпадот што го создавал човекот од задоволувањето на своите животни потреби бил во количини и облик што природата била способна сама да го разгради до облик на изворна материја, со што се воспоставила рамнотежа помеѓу човекот и неговата околина. Меѓутоа, во поново време на интензивен индустриско технолошки развој од една страна и демографската експлозија и преголема густина во населеност од друга, сведоци сме на суперпродукција на цврст отпад во количини и облик кој природата неможе самостојно да го разгради со што се нарушува рамнотежата помеѓу човекот и неговата животна околина. Цврстиот отпад се повеќе ги освојува земјените површини, ја загадува почвата, воздухот и површинските и подземните води. Отпадните материи кој

настануваат од домаќинствата, населбите, индустријата и други објекти се одведуваат од епидемиолошки и естетски причини. Отпадните материи настануваат од човекот и се производ на неговите физиолошки функции на животните и растенијата. Има неколку поделби на отпадните материи тоа се:

- Животни активности на луѓето - комунален отпад;
- Отпад од рударско-металуршките и енергетски капацитети - техноген отпад;
- Отпад од индустријата (преработувачки капацитети) и капацитети на органска и неорганска технологија - индустриски отпад;
- Отпадот што се создава со изведување на градежни, индустриски, преработувачки и занаетчиски работи кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад и тоа: градежен отпаден материјал, земја, згура, кал (инертна или нештетна), камења, керамички крш, санитарни уреди и сл. - градежен отпад;
- Отпад од здравствените установи - медицински отпад (посебен отпад);
- Радиоактивен отпад.

Према агрегатна состојба се делат на:

- Течни (фекалии на луѓе, од бањи, кујни, гаражи, индустриски отпадни води, атмосферски отпадни води);
- Цврсти (отпадоци од населбите и индустријата во тврда состојба, хартија, стакло, метал, порцелан, прашина, пепел). По состав, цврстите отпадоци се состојат од: состојки кои ферментираат (органски состојки кои брзо се распаѓаат: отпадоци од преработена и непреработена храна, коски, изумрени животни и сл); минерални состојки (органски и неоргански) кои се разградуваат многу споро: керамика, стакло, пластика и др.

Собирањето и транспортирањето на комуналниот отпад се врши со специјални возила за таа цел. Јавното комунално претпријатие врши услуга на собирање, транспортирање и депонирање на комуналниот отпад на територија на Општина Дебар. Сметот во најголем дел се собира од улиците во градот. Контејнерите за собирање се поставени во централното градско подрачје, околу колективните стамбени згради, училиштата и установите. Депонирањето на комуналниот отпад и други видови на неопасен отпад се врши во локалната депонија.

Бучава

Проблемот на бучава на подрачјето на градот Дебар досега не е анализиран и истражуван. Во Дебарскиот регион изворите на создавање на бучава не се од таков вид да овој проблем во животната средина претставува значителна закана за здравјето на луѓето.

Бучавата произлегува од урбаните активности и тоа:

- Сообраќај;
- Производни и деловни процеси;
- Бучава од ентериерно потекло (стамбени згради, трговско деловни центри и сл).

Концентрацијата на транзитните и транспортните средства кои се движат по регионалниот пат што поминува низ централното градско

подрачје се причина за појава на бучава. Исто така, амортизираните машини и застарената опрема кои се користат во стопанските објекти предизвикуваат бучава која ги надминува утврдените стандарди. Негативното влијание на бучавата се одразува директно врз здравјето на луѓето, животинскиот свет, а со тоа и врз квалитетот на животот. Со цел следење на состојбата со бучавата во општината, потребно е воведување на континуирано мерење (мониторинг).

4.3. Сегашни проблеми со животната средина во и околу планскиот опфат

Проблемите со животната средина во општина Дебар и предметниот опфат, беа идентификувани преку анализа на постоечката состојба со животната средина за општина Дебар каде се евидентирани клучните проблеми и предложени се мерки во облик на Акционен план за нивно надминување.

Најосетливи елементи на животната средина во предметниот опфат (Елементи на СОЖС)					
Води	Воздух	Отпад	Климатски фактори	Население	Материјални добра

Врз основа на евидентирање на најосетливите елементи на животната средина во планскиот опфат кои се нарекуваат и елементи на Стратегиска оцена на животната средина (Елементи на СОЖС) се воспоставуваат цели на стратегиска оцена на животна средина (Цели на СОЖС) и се дефинирани можни индикатори за секоја цел.

Во процесот на Стратегиска оцена на влијание на планскиот документ врз животната средина важно е да се види како, на кој начин, со која јачина и интензитет целите на планскиот документ влијаат врз целите на СОЖС со цел да се предвидат мерки за спречување на влијанијата и да се предложи соодветен план за мониторинг на индикаторите за секоја цел на СОЖС.

На следната табела се прикажани сегашните проблеми со елементите на животната средина:

Елементи на Стратегиската оцена на животна средина	Проблем	Релевантно опфтен проблем
Воздух	Нарушен квалитет на воздухот од постоење на индустриски објекти со интензивна емисија на загадувачки материи, употреба нафта како агенс за затоплување, зголемен сообраќај	x
	Немање квалитетна медицинска база на податоци во однос на заболувањата предизвикани од загадување на воздухот	x
Вода	Нарушен квалитет на реципиентите и како резултат на испуштање индустриски и комунални отпадни води	x
Отпад	Постоење на диви депонии	x
	Непостоење на регионална депонија	x
Почва	Нарушен квалитет на почвата како резултат за исталожување на	x

	аероседименти	
	Деградација на почвите	x
Предел	Деградирани предели (неконтролирано сечење на шумите)	x
	Недоволна застапеност на паркови и зелена површина	x
Население	Појава на миграција	x
	Голема невработеност	x
Климатски фактори	Користење на огревно дрво за затоплување	x
	Не користење на обновливи извори на енергија	x

Сегашните проблеми со елементите на животната средина

5. Состојба без имплементација на планскиот документ

Неодминлива е констатацијата е дека за неколкуте последни децении, под влијание на незакономерно динамичен развој на општествено-социоекономските фактори, остварениот неконтролиран урбан развој има негативни последици за организација и функција на современите животни текови во градот.

При реализација на Планскиот документ се разгледува опцијата без да се спроведе планска активност, односно работите да останат во првобитната положба.

Во конкретниов случај, доколку Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар, не се спроведе се очекуваат следниве последици:

- Појава на некомпатибилни дејности;
- Земјиштето и понатаму ќе остане земјиште со помала економска вредност;
- Ограничен развој на општината;
- Неконтролирана изградба на бесправни објекти;
- Нарушување на квалитетот на медиумите во животната средина;
- Интензивно загадување со отпадни материи (цврст, комунален и други видови отпад) и создавање на диви депонии;
- Интензивно загадување на подземните води и почвата;
- Намалени приходи во општинскиот буџет;
- Отсуство на финансиски инвестирања што би се довело до слаб економски развој на стопанството;
- Пораст на миграција;
- Намален животен стандард;
- Нереализацијата на планскиот опфат ќе се испушти можноста од идни потенцијални инвестиции за економски-одржлив развој.

6. Алтернативи и чинители за избор на алтернатива

Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар е од особено значење за реализирање наменски содржини и функционална операционализација за развој на планскиот опфат и општината.

Со изработката на овој ГУП просторот добива нова можност за урбанистичка разработка и реализација.

Изработката на Изменување и дополнување на Генерален урбанистички план на Град Дебар треба да придонесе кон:

- обезбедување услови за позитивни ефекти во процесот на урбанизацијата;
- воспоставување ефикасна контрола на користењето и уредувањето на градежното земјиште;
- резервирање простори за изградба и користење на објекти или подрачја од јавен интерес;
- обезбедување и заштита на коридорите за изградба на инфраструктурата.

Во поглед на алтернативните плански решенија генералните смерници на овој документ треба да се гледаат кон:

- Контролирано просторно ширење на градот Дебар;
- Почитување на особеностите на наменските содржини;
- Оформување на рационален и ефикасен систем на комунална инфраструктура со кој ќе се опфати целото планско подрачје се во насока на подобрување на животната средина;
- Воспоставување на систем на секое наредно урбанистичко решение пред донесување на конечна одлука од страна на Локалната самоуправа.

Сите активности во просторот треба да се усогласат со насоките на Просторниот План на државата, особено значителните и оние кои се однесуваат на планирањето и изградбата на:

- државните инфраструктурни системи (патишта, железници, воздушен сообраќај, телекомуникации);
- енергетските системи, енерговоди и поголеми водостопански системи;
- градежните објекти важни за државата;
- капацитетите на туристичката понуда;
- стопанските комплекси и оние кои се однесуваат на поголеми концентрации (слободни економски зони);
- капацитетите за користење на природните ресурси.

Просторните планови на регионите, општините и подрачјата од посебен интерес и урбанистичките планови се усогласуваат со Просторниот план на Републиката, особено во однос на следните елементи:

- намената и користењето на површините;

- мрежата на инфраструктура;
- мрежата на населби;
- заштитата на животната средина.

Посебни мерки и активности за остварување на рационалното користење и заштита на просторот како и посебни интереси на просторниот развој се:

- Обезбедување на спроведување на постојните закони и прописи со кои се заштитува просторот, ресурсите и националното богатство и се организира и уредува просторот со цел за вкупен развој.
- Рационално користење на подрачјата за градба и нивно проширување или формирањето на нови врз база на критериумите за изготвување на соодветна планска документација.
- Насоките и критериумите за уредување на просторот надвор од градежните подрачја треба да се утврдат со помош на стручни основи и упатствата од ресорите на земјоделството, водостопанството, шумарството и заштитата на животната средина;
- Создавање на услови за лоцирање на мали стопански единици.

Концептот на планиран развој и просторна разместеност на економските активности во Просторниот план на Република Македонија базира на дефинираните цели на економскиот развој во „Националната стратегија на економскиот развој”, определбите за рационално користење на потенцијалите и погодностите на развојот и поставеноста на системот на населби, како и политиката за порамномерна и порационална просторна организација на стопанството.

При спроведувањето на стратегијата за организација и користење на просторот, решенијата во просторот треба да овозможат поголема атрактивност на просторот, заштита на природните и создадени ресурси и богатства, сообраќајно и информатичко поврзување, локациона флексибилност и др.

7. Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина

Ваквите појави кои како претпоставка може да се јават од имплементацијата на Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар, може да се анализираат од негативен аспект како и од аспект на перспективни, односно позитивни влијанија. Извештајот за Стратегиска оцена не ги анализира поединечните развојни проекти, туку влијанијата врз медиумите на животната средина од глобален аспект.

Извештајот за стратегиска оцена на животната средина не ги анализира поединечните развојни проекти, туку влијанијата врз медиумите на животната средина од генерален аспект. Значи, со извештајот се прави само проценка на можните влијанија врз животната средина, додека во подоцнежните фази, преку Студиите за оцена на влијание врз животната средина или Елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска на основа на укажаните ризици се прават детални анализи и препораки.

Согласно Законот за животна средина и Уредбата за определување на критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина потребно е да се утврди потреба за спроведување на постапка за оцена на влијанието на проектот врз животната средина. Потребата од оцена на влијанијата врз животната средина ја донесува Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Согласно Законот за животна средина, како и Законот за заштита на природата, правните или физичките лица кој вршат дејности или активности кои не спаѓаат во проектите за кои се спроведува постапка за оцена на влијанието врз животната средина се должни да изготват Елаборат за заштита на животната средина, со цел да се оцени влијанието на дејностите или активностите врз животната средина, пред да започнат со спроведување на проектот и истиот да го достават до органот надлежен за одобрување на спроведувањето на проектот.

Влијание врз демографскиот фактор

Реализацијата на планот ќе претставува позитивен стимул за демографскиот развој. Исто така, ќе има позитивни влијанија на долгорочна основа и на зголемување на наталитетот, како уште еден позитивен елемент на демографскиот развој. Ова од причина што инвестиционите вложувања за реализација на оваа планска содржина ќе значи отворање на нови работни места и зголемување на животниот стандард и квалитетот на живеење.

Влијание врз човековото здравје

Имплементацијата на планот може да има одредени негативни влијанија врз здравјето на луѓето преку:

- Неправилно управување со животната средина;
- Неправилно постапување со отпадот.

Обезбедувањето на парковско и заштитно зеленило и останато хортикултурно уредување на просторот ќе биде во функција на подобрување на здравјето на луѓето. Доследното спроведување на планските решенија за комуналната инфраструктура, интегралното управување со отпадот, користење на обновливи извори на енергија ќе биде доволна гаранција за директна заштита на човековото здравје.

Ризикот од недостаток или лошиот квалитет на водата за пиење најмногу се однесува на здравјето на луѓето, а се манифестира преку: појава на цревни заболувања во летниот период, заразна жолтица, кариес кај децата, зголемен број на заболени од калкулоза на уринарниот и билијарниот тракт. Намалувањето на количеството вода како глобален проблем директно влијае врз еко-системите, а нејзината дезинфекција врз микрофлората и микрофауната. Анализата на состојбата покажува дека во општина Дебар поради еколошки причини често доаѓа до разни заболувања на граѓаните, а како причини се:

- Екстремно ниските-високите температури;
- Немање на доволна количина на вода во водоводниот систем во одредени периоди;
- Немање на канализација во населени места;
- Слободно испуштање на фекалните и индустриски води без пречистување во реципиентите или слободно по површината на земјата;
- Несоодветно депонирање на отпадоците;
- Диви депонии;
- Наводнување со неиспитана вода;
- Неконтролиран урбан развој што доведува до живеење во лоши санитарно-хигиенски услови;
- Нарушена животна средина;
- Ниската санитарна култура кај граѓаните.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз човековото здравје ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина од различни аспекти на медиумите на животната средина што е и законска обврска.

Влијание врз социо-економската состојба

Имплементацијата на планот ќе има позитивно влијание врз социо-економскиот развој на општината и пошироко во стимулирање на економските активности, зголемување на стапката на економскиот раст, зголемување на доходот по глава на жител, проектирањето, комуналните дејности, градежништвото, трговијата и сл., зголемување на приходите на локалната самоуправа, подобрување на комуналната инфраструктура,

подобрување на инфраструктурата и уреденост на просторот и зголемување на квалитетот на живеењето.

Влијание врз квалитетот на амбиенталниот воздух

Со имплементација на планот не се очекуваат значителни негативни влијанија врз квалитетот на амбиентниот воздух од стационарните и мобилните извори на загадување. До ваква констатација може да се дојде врз основа на анализата на предвидениот развој на Градот гледано од аспект на генерирање на можни влијанија врз воздухот и воопшто врз животната средина предизвикани од таквиот развој.

Основни загадувачи на просторот ќе претставуваат постоењето на моторен сообраќај, загадувањето од начинот на загревање на објектите, но неможат да се запостават и другите загадувачи кои негативно влијаат врз амбиентниот воздух. До ваква констатација може да се дојде врз основа на анализата на предвидениот развој на градот Дебар.

Во општина Дебар бројот на регистрирани моторни возила од година во година се зголемува. Ако на ова се додаде и секојдневниот транзит на возила (претежно тешки моторни возила) тогаш може да се каже дека фреквенцијата на сообраќај е доста голема.

Прекумерната и неконтролирана употреба на дрвото како енергетско гориво или суровина за затоплување на индивидуалните и колективните станови како и одреден број на помали претпријатија и институции е сериозен извор на загадувањето на воздухот. Испитувањата покажуваат дека дури 90% од населението употребува дрво за затоплување во период од септември до мај. Со согорувањето на дрвото во атмосферата се испуштаат огромни количества чад, пепел, јаглерод диоксид и несогорливи честички. Од друга страна, пак нарушувањето на квалитетот на воздухот се создава со намалувањето на шумата, поради прекумерната и непланската сеча.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз квалитетот на амбиенталниот воздух ќе се разгледаат во понатамошните фази.

Влијанија врз климатски промени

Влијанието на фугитивните емисии во воздухот од издувните гасови од возилата ќе се ублажи со поставување на заштитно зеленило. Да се предвиди планско решение со обезбедување на заштитно зеленило и богато хортикултурно уредување во и околу секој објект кој ќе претставува основа да се очекува дека тоа нема да придонесе кон значајни нарушувања на квалитетот на воздухот во поширокото подрачје или да доведе до климатски промени.

Влијание предизвикано од зголемена бучава

Во фаза на имплементација на планираните активности за инфраструктурно опремување на планскиот опфат и изградба на инфраструктурната мрежа треба да се очекува зголемена бучава. Како извори на бучава ќе се јави работата на градежната механизација.

Главни извори на бучавата се сообраќајот и угостителските локали, доколку се наоѓаат во близина на населените места.

Доколку при имплементација на планскиот опфат се применат мерките дефинирани согласно Стратегиската оценка на влијанијата врз животната средина од секоја посебна активност ќе се намалат очекуваните ефекти од зголемена бучава и ќе се сведат на дозволените нивоа, во согласност со Законот за бучава.

Подетална анализа од евентуалните влијанија од зголемена бучава ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Влијание врз квалитетот на водите

Идентификувани извори на емисии на отпадни води во опфатот се санитарните и отпадните води. Ако неправилно се управува со отпадните води може негативно да влијаат врз површинските и подземните води и да го загорзат квалитетот на околното земјиште.

Нарушувањето на квалитетот на водите може да биде резултат од неправилно управување со отпад и негово несоодветно складирање.

Можни влијанија врз квалитетот на водата се очекуваат од:

- Застарена водоводна мрежа (мали профили);
- Постоење на азбестни цевки;
- Отсуство на подземен катастар;
- Нерационално користење и загуби на вода (диви приклучоци, застарена мрежа);
- Некомплетен мониторинг на квалитетот на водата;
- Отсуство на истражувања за потенцијални извори на водоснабдување.

Постојниот изворник Росоки ги задоволува сегашните и идните потреби од вода за градот. Се предвидува од овој извор покрај сегашните, преку градската мрежа да се снабдуваат и населбите: Хаме, Кривци, Селокуќи, Коњари и Бомово.

За редовно, континуирано и квалитетно водоснабдување на потрошувачите потребно е јасно зонирање на градската мрежа на висока и ниска зона со проширување на постоечкиот резервоарски простор и изградба на соодветна мрежа. За намалувањето на загубите во мрежата и обезбедувањето на редовно водоснабдување потребно е да се изврши реконструкција на мрежата, обновување на старите цевоводи, замена на цевоводите со мали дијаметри со цевоводи со соодветни дијаметри, заокружување на мрежата со циркулациони прстени, приклучување на потрошувачите на мрежата преку водомери, пронаоѓањето на дивите приклучоци и нивно поврзување на мрежата преку водомери.

Еден од основните приоритети во заштитата на животната средина е заштита на површинските и подземните води. За таа цел потребно е запазување на принципот на заштита на квалитетот на водите на самите изворишта на загадување. Отпадните води пред да се испуштат во реципиентот мора да бидат подложени на третман на пречистување,

односно да бидат доведени до квалитет према „Уредба за класификација на водите”.

Можни влијанија врз квалитетот на реципиентите се очекуваат од:

- Непостоење на пречистителна станица;
- Недоизградена фекална мрежа;
- Лоши карактеристики на постојната фекална мрежа (мали профили и продор во водоводниот систем при празнење на водоводната мрежа поради нивелетска неусогласеност.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз квалитетот на водите ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Влијание врз почвата

Во досегашните истражувања на процесите на девастација на животниот простор земјиштето не е подеднакво третирано како останатите сфери на екосистемот. Можеби причините за ваквиот однос лежат и во убедувањето дека земјиштето е резистентно на загадување и дека резервите се големи. Причини за деградација на почвата ги има од:

- Загадување на почвата од хемиски супстанции;
- Ерозија;
- Механички оштетувања.

Употребата на агрохемиски средства и мелиоративни системи во земјоделието дава поизразени економски ефекти, но од друга страна нивната прекумерна употреба има низа негативни ефекти. Примената на хемиски материи во процесот на земјоделско производство, преносот и депонирањето на отровни материи и влијанието на загадениот воздух и води кои се применуваат за наводнување имаат влијание врз хемискиот состав на почвата. Промената на хемискиот состав негативно се одразува врз нејзините еколошки и економски вредности. Хемиското загадување на земјиштето се реперкуира врз квалитетот и продуктивноста на почвата, квалитетот и квантитетот на производството и индиректно врз квалитетот на водите и воздухот.

Употребата на вештачки ѓубрива треба да се врши според бонитетот на земјиштето, но нема истражувања за количината од употребените средства и за нивниот квалитет. Овие истражувања би ги рационализирале трошоците на производство и би влијаеле врз заштитата на земјиштето и воопшто на животната средина. Примената на хемиски средства во индивидуалниот сектор се карактеризира со голема и нестручна употреба на пестициди и вештачки ѓубрива, што преку загадување на почвите се пренесува и влијае и врз квалитетот на подземните води и истечните води.

Со оглед на тоа дека ерозијата е фактор за деградација на земјоделско земјиште, во некои региони и пошироки размери кои оставаат импликации по животната средина, по загрозување на просторот, смалување на обработливи површини и др. ќе мора со антиерозивни мерки познати во науката да се спречи или ублажи деградационото дејство на овој процес. На овој проблем треба да се ангажираат сите субјекти кои

трпат последици од ерозија, а тоа се: земјоделство, водостопанство, шумарство, индустрија, сообраќај, електро-индустрија и др. Борбата против ерозија е мошне тешка особено на терени каде ерозијата е препуштена сама на себе во региони со екцесивна и силна ерозија. Со мерките за заштита треба да се најпрво спречат причините за ерозијата, а не само да се лечат последиците.

Врз основа за успешно спроведување на мерките потребно е правилно дијагностицирање на ерозијата, претходни истражувања и примена на мерките.

Влијание врз пределот

Имплементацијата на планот нема да има влијание врз пределот од причина што целта на овој план е да се создадат реални услови за одржлив развој и подобро живеење. Во сегашна состојба, дел од пределот е деградиран и во нефункционална состојба.

Пределот се очекува да се наруши во време на активностите при изградба, но со ограничен временски период бидејќи сите планирани објекти нема да се градат во исто време.

При реализацијата на објектите и нивната инфраструктура може да предизвикаат негативни влијанија врз пределот како резултат на ископувањето на земјиштето и депонирањето на вишокот земја на несоодветни локации. Ваквите влијанија се очекува да се третираат како негативни влијанија со ограничен интензитет и времетраење.

Влијание врз културното наследство

Културното наследство на регионот е симбиоза на непроценливи материјални и духовни вредности во една урбанистичко-архитектонска целина сочинувајќи нераскинливо единство на традиционални и уметнички вредности, книжевни, документациони фондови, почнувајќи од праисторијата до денес.

Според Законот, доколку се појави некое археолошко наоѓалиште ќе се постапи согласно одредбите од член 65 од Законот за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16 и 11/18).

Влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)

Во пределот каде се наоѓа планскиот опфат не се евидентирани карактеристични видови на флора и фауна, како и карактеристични живеалишта. Голем број на активности кои што би се одвивале планскиот опфат не се забележани подрачја и објекти заштитени или предложени за заштита како природно наследство.

Влијанија врз материјалните добра

Имплементацијата на планот ќе ја зголеми економската вредност на земјиштето заради добрата композираност меѓу планираните и постоечките содржини во рамките на планскиот опфат во целост.

Доколку при изработката на планот или при уредување на просторот се дојде до определени нови сознанија за природно наследство потребно е да се воведат мерки за заштита на природата.

Влијанија по однос на генерирање на отпад

Управувањето со комуналниот отпад во градот Дебар и пошироко е на ниско ниво во споредба со другите градови во регионот. Поимите како селектирање, рециклирање и преработка се далеку од реалноста, но сепак има амбиција и желба за овој тренд да се започне да се применува и во секојдневниот живот.

Депонирањето на сметот се врши на локалната депонија. Депонијата не е уредена, се користи секојдневно со дотурање на смет и континуирано се врши планирање со булдожер во слоеви кои се покриваат со земја. Истата не е заштитена од ветрови, пожари и влез на животни.

При реализација на планот, за очекување е генерирање на градежен и земјен отпад. Со планскиот документ треба да се предвиди отпадот при новите градби соодветно да се собира и превзема, а дел од него да се искористи во тампонирање на пристапните делови и покривање на ископите. Исто така, евентуалното влијание врз почвата може да се предизвика од неправилното управување со отпадот и отпадните масла.

Примарната селекција на отпадот треба да се предвиди како континуирана активност при реализација на планот.

Во делот на посебните видови на отпад, особено опасниот отпад, градот Дебар во голема мера зависи од воспоставување на системи за управување со истите. Од тој аспект се очекуваат евентуални влијанија. Создавачите на отпад, согласно законот се должни да ги превземаат сите мерки за заштита на животната средина.

Силното негативно и штетно влијание од нецелосното и несоодветното третирање на цврстиот комунален, индустриско-технолошки, медицинско-ветеринарен и животински отпад се одразува врз: влијание по човековото здравје, загадување на подземната вода, почвата и воздухот, уништување на плодното земјиште, можно влијание врз флората и фауната, деградација на животната средина, узурпација на просторот.

Еколошките проблеми кои се наметнати од несоодветното третирање на отпадот се од висок ризик бидејќи влијаат врз самото население посебно врз младата популација, нивното здравје, животната средина и општиот прогрес.

Се препорачува сите овие активности да бидат опфатени со изработката на Студиите или Елаборатите согласно Законот.

Влијанија од несреќи и хаварии

Можни несреќи и хаварии кои би настанале од имплементацијата на овој плански опфат е појава на пожар, елементарни непогоди и други хаварии. Во планскиот опфат се разработени мерки за заштита на човекот, материјалните добра и животната средина од природните катастрофи.

За успешно функционирање на заштитата од несреќи и хаварии предвидени се мерки за заштита од пожари, односно сите објекти да се лоцирани така да се пристапни за пожарните возила, а ширината на пристапот не смее да биде помала од пропишаната со што се овозможува лесна подготовка и ставање во дејство на потребната опрема за борба против пожарот и спасување на луѓето. Ивичниците на пристапниот пат мора да бидат закосени поради лесен пристап на пожарните возила до секој објект.

Планирањето и изработката на техничката документација треба да е во согласност со Законот за заштита на пожар.

Деталната анализа на овие влијанија ќе биде со студиите или елаборатите согласно Законот и се обврска да се изготват во подоцнежните фази на реализација на инвестицијата.

8. Мерки за заштита, намалување и неутрализирање на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ

Заштитата и унапредувањето на животната средина е темелна вредност на Уставот на Република Македонија (член 8) и е регулирана со Законот за животна средина, како и останатите закони и подзаконски акти кои се наведени во овој Извештај. Овој Извештај, кој се базира на релевантните податоци од Просторниот план на Република Македонија, Националниот Еколошки Акционен План, секторски студии за одредени области, како и податоци утврдени на самиот плански опфат, предвидува и мерки за заштита на животната средина од влијанијата кои се очекуваат со имплементацијата на планската документација, а кои е потребно да се испочитуваат во текот на подготовката на планската документација.

Основни загадувачи на просторот ќе претставуваат постоењето на моторен сообраќај и загадување предизвикано од начинот на загревање на објектите.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува:

- Интегрирано управување со комуналниот отпад;
- Озеленување на дворните површини;
- Зачувување на амбиенталните, естетските и рекреативните потенцијали на просторот;
- Изградба на современа инфраструктура;
- Искористување на соларна енергија, преку имплементирање на концептот неограничен извор на енергија;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето.

Во поглед на озеленувањето, да се планираат соодветни профили на дрвореди покрај сообраќајниците како и покрај другите инфраструктурни објекти кои можат негативно да влијаат на квалитетот на животната средина. Изборот на зеленило треба да се усогласи со условите за заштита и негова намена. Диспозицијата на високите дрвја да биде усогласена со трасите на подземните инсталации, додека изборот на видот на озеленувањето да биде во согласност со условите во работната средина, односно способноста на повеќе апсорпција на штетни гасови и кои немаат посебен третман за одржување. Согласно Законот за урбано зеленило, процентуалната застапеност на зелената површина да се дефинира со Правилникот за стандард и нормативи за урбанистичко планирање зависно од локацијата, намената и големината на градежната парцела

Канализационата отпадна вода во зависност од објектите потребно е да се третираат со пречистителната станица. Подетална анализа од негативните влијанија врз човековото здравје и животна средина ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

- Мерки за намалување на влијанијата врз демографскиот фактор

Имплементацијата на планскиот документ позитивно ќе влијае на демографскиот развој и затоа не се препорачуваат мерки за заштита.

- Мерки за намалување на влијанијата врз човековото здравје

Интегралната реализација на предложените мерки во сите фази на инвестициониот циклус е во насока на намалување на можните негативни влијанија врз животната средина кои може на директен или индиректен начин да се рефлектираат врз здравјето на луѓето. Доследно спроведување на планските решенија за сообраќајната и комунална инфраструктура, појаси со хортикултурно уредување, изведба на водоводни и канализациони мрежи, организирано управување со отпадот ќе доведе до директна заштита на човековото здравје. Примената на сите мерки ќе овозможи елиминирање на евентуалните влијанија врз животната средина кои може да се рефлектираат на директен или индиректен начин врз здравјето на човекот.

- Мерки за намалување на влијанијата врз амбиентниот воздух

Најрационален и најефикасен начин за заштита на животната средина е спречување на образување на штетни материи уште во нивните извори. Потребно е зголемување на површините со зелени насади.

На заштитата и унапредувањето на квалитетот на воздухот, покрај одредбите од овој закон треба да се применуваат и одредбите на Законот за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15).

За намалување на влијанијата врз амбиентниот воздух од имплементацијата на урбанистичкиот план се предлагаат следните мерки:

- Користење на современи транспортни средства и механизација при вршење на градежните работи, согласно стандардите на ЕУ;
- Сите возила да бидат технички одржувани;
- Користење на обновливите извори на енергија како енергетски ресурси кои што се во директна насока на подобрувањето на квалитетот на амбиентниот воздух;
- Примена на современи технолошки решенија и најдобри достапни техники при планирањето и изградбата на објектите и производните процеси во истите. Ваквите постапки значително ќе придонесат кон зачувување на квалитетот на амбиенталниот воздух;
- Соодветен сообраќаен режим;
- Засадување на ниско и високо зеленило согласно планската документација.
- Интегрална контрола на загадувачите на атмосферата (меѓу кои и издувните гасови од моторните возила) и нивното делување и благовремено укажување на критичните метеоролошки појави;
- Обезбедување услови за ефикасно природно проветрување и користење на доминантни воздушни струења;
- Подигање и оформување на заштитни зелени појаси (дрвореди);

- Избегнување на користењето на дрвата и фосилните горива како енергетски ресурс;
- При планирањето и изградбата на новите објекти и капацитети приоритет да се дава на најдобро достапните техники и инсталации;
- Мониторинг на емисии на загадувачки материи во воздухот;
- Објектите, уредите и постројките кои го загадуваат воздухот да раполагаат со уреди за прочистување на гасовите кои ги емитираат во атмосферата;
- Емитирањето да се регулира со одредување на услови и режим на емитирање;
- Воспоставување на мерна мрежа која би ги евидентирала поедините извори и перманентно би се прателе степенот на загаденост;
- Во просторите со пејсажни, амбиентални и други природни вредности да се избегнува лоцирање на објекти кои со својата дејност вршат загадување на воздухот.

- Мерки за намалување на влијанијата врз климатскиот промени

Во доменот на заштитата на животната средина основна цел е преку соодветни плански поставки да се обезбедат услови за непречен развој со истовремено чување на квалитетот на средината за живот и работа.

За остварување на наведената цел, поставките и потребите од заштита на средината се вградуваат во сите домени на урбанистичкото планирање преку проверка и изготвување на современи стандарди и нормативи.

Со оглед на опфатот на кој се предвидува реализацијата на оваа планска содржина не се очекува дека ќе има нарушување на квалитетот на воздухот на микро план и поширокиот регион или климатски промени. Мерките за намалување на влијанијата се примена на незагадувачки дејности, современи техники и инсталации, употреба на обновливи извори на енергија, употреба на еколошки горива за превозните средства, подигање на заштитни зелени појаси во и околу секој објект на планскиот опфат.

- Мерки за намалување на бучава

Прашањето за намалување на проблемите со бучавата треба да се решава со обезбедување на линеарно зеленило, односно дрвореди покрај сообраќајниците, додека покрај магистралниот пат се предлага заштитен појас со подигнување на двореден дрворед. Исто така, во планот да се предвидува заштитни зелени појаси и формирање на хортикултурни насади за додатно смалување на аерозагадувањето и бучавата.

При планирањето на објектите, капацитетите и инфраструктурата потребно да се предвидуваат технологии и техники кои ќе допринесуваат за редуција на загадувањето со бучава и доведување на истото во законски дозволените параметри. Изработката на акциони планови, како и воспоставување на катастар на создавачите на бучава во животната средина, а ќе придонесе кон редуцирање на бучавата на критичните места во градот.

Подобрување и поголемо внимание при избор на новопланираните улици и патеки ќе биде во насока на намалување на сообраќајната бучава.

Доколку во времето на имплементација на планот се увиди потреба од воведување на дополнителни мерки на заштита од бучава, истите ќе се спроведат.

- Мерки за намалување на влијанијата врз квалитетот на водите

Развивањето на водоводната инфраструктура, реконструкција на застарената водоводна мрежа значително ќе влијае на ефикасно користење на водата, а со тоа и намалување на загубите на вода.

Преку рационално користење на водата за полевање на зеленилото, мерењето на улици ќе биде во насока на заштита на водите.

Отпадните води (санитарните), задолжително треба да се прочистат пред испуштање во реципиентот. Исто така, мерките за заштита на површинските и подземните води се однесуваат и на задолжителниот третман на технолошките отпадни води, пред тие да бидат испуштени во канализациона мрежа.

Со дефинирање на трасата на водоводната и канализациона мрежа треба секој објект да добие приклучок на уличната мрежа, при тоа трасите да бидат изградени надвор од сообраќајниците;

- Канализациониот систем да биде решен по сепаратиски систем (да биде одвоено одведувањето на фекални и атмосферски води);
- Изведба на атмосферската канализациона мрежа со која ќе се собираат дождовните води да се собира и преку најблиската траса гравитационо да се одведува до реципиентот;
- Соодветно управување со отпадот (сите видови на отпад, а посебно се однесува на опасниот отпад).

За решавање на проблемите со снабдување на населението со здрава и квалитетна вода се препорачува следното:

- Изработка на проекти за намалување на загубите во системот;
- Реконструкција на градската водоводна мрежа;
- Изготвување на конкретни студии за користење на техничка вода (замена на водата за пиење за користење како техничка);
- Унапредување на мониторингот на квалитетот на водата во градот.

За решавање на проблемите со отпадните води се препорачува следното:

- Реконструкција на канализационата мрежа на град Дебар;
- Одвојување на атмосферските води од фекалните;
- Набавка на опрема и машини за одржување на канализационата мрежа на квалитетен и современ начин;
- Континуиран мониторинг на реципиентите;
- Третман на отпадните индустриски води;
- Редовно чистење на речните корита.

- Мерки за намалување на влијанијата врз почвата

Депонирањето на отпадот треба да биде решено со определување на пунктови за негово собирање, како и понатамошна негова евакуација од

страна на надлежната комунална служба. Во планот да се предвидат поплочени места за депонирање на отпадоците во контејнери, а истите ќе се транспортираат во депонијата. Планските решенија за комуналната инфраструктура претставува основен предуслов да ризикот од загадување на почвата да биде сведен на минимум. Доследното спроведување на планските решенија во рамките на планскиот опфат ќе биде доволна гаранција за спречување на било какво загадување на почвата.

Расчистување на дивите депонии и извршување на санација на почвата за можност за нејзина повторна употребливост за подобрување на животната средина и подобрување на квалитетот на почвата.

Согласно член 7 од Законот за управување со отпад создавачите на отпад се должни во најголема можна мера, да го избегнат создавањето на отпад и да ги намалат штетните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

- Во оперативната фаза на планираните објекти, градежниот отпад да се собира, селектира и истиот кој ќе нема употребна вредност да се превзема од страна на комуналното претпријатие;
- Тврдиот отпад ќе се собира во контејнери, а потоа комуналното претпријатие ќе врши евакуација;
- Трајното депонирање или одлагање на отпадот во планираниот опфат или надвор од предвидените садови за одлагање да биде најстрого забрането.

За намалување на влијанијата врз почвата се предлагаат следните елементи:

- пред започнување на секоја инвестиција, инвеститорот да организира собирање на градежниот отпад, негово депонирање или искористување во инвестиционите активности;
- интегрално управување со комуналниот отпад и негова селекција;
- изведба на сепаратна канализациона мрежа.

За чиста и незагадена почва треба да се обезбеди поголема контрола при употребата на средствата, материјалите и суровините кои ќе се користат во прометот и работењето на економските оператори.

- Мерки за намалување на влијанијата врз флората и фауната

Основен услов за намалување на влијанијата врз флората и фауната се примената на предвидените мерки за правилно управување со просторот, отпадните води, отпадот, бучавата, почвата, воздухот и сл. Доколку во планскиот опфат или при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природното наследство кои можат да бидат загрозени со урбанизацијата на овој простор, потребно е да се превземат следните мерки на заштита на природното наследство:

- Утврдување на границите и означување на деловите прогласени и предложени како природно наследство;
- Во подрачјата и зоните со строга заштита да се дозволат само научно-истражувачки активности;
- На местата со карактер на природно наследство дозволено е користење на растителни и животински видови само во санитарно-здравствени цели со специјална дозвола од надлежен орган;

- На подрачјата кои се предложени за заштита како природно наследство, изградбата и уредувањето до прогласувањето на истите мора да се врши само со специјална дозвола од надлежен орган;
- Магистралната и останатата инфраструктура (надземна и подземна) да се води надвор од објектите со природни вредности, а при помали зафати потребно е нејзино естетско вклопување во природниот пејсаж;
- Воспоставување на мониторинг, перманентна контрола и надзор на објектите со природни вредности и превземање на стручни и управни постапки за санирање на негативните појави;
- Воспоставување на стручна соработка со соодветните институции во окружувањето.

За заштита на шумските појаси како исклучиво значаен екосистем, се препорачува:

- Пошумување на голините;
- Обнова на деградираните шумски појаси;
- Спроведување на мерки за зајакната контрола и санкционирање на дивата сеча.

- Мерки за намалување на влијанијата врз природното наследство

Предвидените активности во планската документација ќе бидат во насока на зачувување и подобрување на естетските потенцијали на пределот. Планската реализација само со обезбедување на заштитни појаси со високо и ниско зеленило само ќе го надополни пределот во позитивна смисла. Затоа не се предвидени никакви мерки.

- Мерки за намалување на влијанијата врз материјалните добра

Имплементацијата на планскиот документ има позитивно влијание врз материјалните добра и затоа не се препорачуваат мерки за влијанијата.

- Мерки за намалување на влијанијата врз културното наследство

Согласно Законот за заштита на културното наследство се уредуваат видовите, категориите, идентификацијата, начинот на ставање под заштита и другите инструменти за заштита и користењето на културното наследство, правата и должностите на имателите и ограничувањата на правата на сопственост на културното наследство во јавен интерес.

Во текот на реализација на предвидените површини за градба од овој план, при нивното темелење доколку се најде на археолошки остатоци заради превземање на заштитни мерки, потребно е да се информираат службите надлежни за заштита на културно-историското наследство кои ќе пропишат посебни услови и режим за нивна заштита.

- Мерки за намалување на влијанијата од управување со отпад

Согласно член 7 од Законот за управување со отпад („Сл. Весник на РМ” бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 192/15, 39/16 и 63/16), создавачите на отпад се должни во најголема можна мера, да го избегнат создавањето на отпад и да ги намалат штетните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

- Не се дозволува депонирање на градежен отпад во рамките на опфатот;
- Градежниот шут треба да се транспортира директно на депонијата за кој ќе се предвиди простор за негово складирање. Шутот може да се користи како агрегат при изградба на патишта, за покривање на дивите депонии при нивна рекултивација, издробен или во состојба каков што е;
- Во оперативната фаза на планираните објекти отпадот да се собира, селектира и истиот кој ќе нема употребна вредност да се превзема од страна на комуналното претпријатие;
- Во планот да се предвидат поплочени места за депонирање на отпадоците во контејнери;
- Тврдиот отпад ќе се собира во контејнери, а потоа комуналното претпријатие ќе врши евакуација;
- Воспоставување на инфраструктура за управување со индустрискиот, опасниот медицински отпад и другите видови на опасен отпад;
- Безбедно депонирање на азбестниот отпад (доколку има);
- Изработка на план за управување со отпад.

Овие елементи ќе овозможат спречување на загадувањето на почвите и на подземните води, а со тоа и на животната и работната средина воопшто.

За решавање на проблемите со депонирањето на отпадот се препорачува следното:

- Изградба на рециклирачки центри за селектирање на пластика, хартија, метал, дрвени остатоци;
- Изнаоѓање и определување на нови локации за градежен шут, или пак нивно искористување во инфраструктурни проекти;
- Обновување на возниот парк за собирање на отпад;
- Обезбедување на доволен број контејнери за селектирање на отпадот за опслужување на населението и правните субјекти;
- Отстранување на дивите депонии и рекултивација на истите простори;
- Едукативни проекти за подигнување на јавната свест за селектирање на отпадот.

- Мерки за намалување на влијанијата од несреќи и хаварии

За намалување на можните влијанија предизвикани од несреќи и хаварии се препорачува имплементација на мерките дадени во планската документација, во фазата на изградба, што ќе овозможат минимизирање на евентуалните појави за несреќи и хаварии во оперативната фаза.

За ефикасна заштита на населението и материјалните добра, задолжително треба да се обезбедат средства за лична и колективна заштита, материјално-технички средства потребни за спроведување на мерките за заштита и спасување, обука за примена на средствата за заштита и спасување во за тоа предвидените центри.

- Мерки за заштитата и спасување

Мерките за заштита и спасување се остваруваат преку организирање на дејства и постапки од превентивен и оперативен карактер, кои ги подготвува и спроведува Републиката, односно локалната самоуправа согласно Законот за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 93/12-Пречистен текст, 41/14, 129/15, 71/16 и 106/16) и Уредбата за начинот на применување на мерките за заштита и спасување, при планирање и уредување на просторот и населбите, во проектите и изградба на објектите како и учество во техничкиот преглед („Сл. Весник на РМ” бр. 105/05 и 98/05),

Заради организирано спроведување и спасувањето, учесниците во системот донесуваат План за заштита и спасување од природни непогоди и други несреќи. Истиот треба да содржи превентивни и оперативни мерки и постапки за заштита и спасување. Во зависност од наменети на објектите кои ќе се градат да се предвидат мерките за радиолошка, хемиска и биолошка заштита.

Мерката засолнување ќе се остварува согласно член 62 од Законот за заштита и спасување која опфаќа планирање, изградба, одржување и користење на јавни засолништа. Потребниот број на засолнишни места се утврдува според намената на објектот и новопроектираната корисна површина, а степенот на заштитата се определува според утврдениот потребен број на засолнишни места и Одлуката за утврдување на загрозуени зони („Сл. Весник на РМ” бр. 105/05).

Јавните засолништа се планираат согласно програмата на Владата за мерките за заштита и спасување и програмите на единиците на локалната самоуправа за мерките за заштита и спасување, а истите ќе се вградуваат во Архитектонско-урбанистичките проекти.

Мерката заштита од урнатини како превентивна мерка се утврдува во урбанистичките решенија во текот на планирање на просторот, урбанизирање на населбите и изградбата на објектите.

Во урбанистичките решенија ќе се утврдува претпоставениот степен на урнатини, нивниот однос према слободните површини и степенот на проодност на сообраќајниците. Заштитата од урнатини се обезбедува со изградба на оптимално отпорни објекти согласно се измолешката карта на Република Македонија, изградени со помала количина на градежен материјал и релативно помали тежини.

- Мерки за заштитата од пожар

Мерката заштита од пожари ќе се применува при изработка на Основните проекти за предвидените објекти, а согласно намената на објектите ќе се почитуваат пропишаните мерки за заштита од пожари експлозии и опасни материји согласно Законот за заштита и спасување

(„Сл. весник на РМ” бр. 93/12-Пречистен текст, 41/14, 129/15, 71/16 и 106/16), Законот за пожарникарство („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04) и другите позитивни прописи со кои е регулирана оваа област. Громобранската инсталација ќе се реши со Архитектонско-Урбанистичките проекти за секој објект посебно со цел да нема појава на зголемено пожарно оптоварување.

- Оддалеченоста на објектите со различни намени и отпорност на пожари на конструкциите внатре, треба да овозможи спроведување на мерките за заштита од пожар.
- Ширината, носивоста и проточноста на патиштата треба да овозможи пристап на ПП возила до секој објект и негово маневрирање.

Објектите треба да се градат од несогорливи материјали со отпорност на конструктивните елементи согласно дадените нормативи.

- Мерки за заштита од природни катастрофи

Во мирнодопски период може да дојде до појава на вонредни услови поради елементарни непогоди кои настануваат под дејство на природни сили: земјотрес, поплава, силен ветер, снег, наноси, лавини, лизгање и одронување на терен и сл. Многу од овие опасности можат предвреме да се предвидат, во кој случај можат да се преземат одредени организационо-технички мерки за нивно спречување или намалување на последиците.

Природните појави можат да се јават и како комбинирани појави кај кои причинител е човекот, а последиците се резултат на природни сили (поплави предизвикани со рушење на брани, насочување на метеоролошките појави и предизвикување на вонредни состојби).

Сеизмичките појави, земјотресите се доминантни непогоди кои можат да имаат катастрофални последици врз човекот и природата.

Просторот на селото според сеизмичките карактеристики е зона со висок степен на сеизмичност и очекуван интензитет од 9° по МЦС. Намалување на сеизмичниот ризик и последиците може да се постигне со примена на соодветни економски мерки за заштита на создадените вредности (градежна интервенција на носивата конструкција на постојните објекти заради зголемување на отпорноста на земјотрес), односно задолжителна примена на техничките нормативи за изградба на објекти од високоградбата во сеизмичките подрачја.

9. План на мерки за мониторинг на животната средина

За изработка на ефективен план за управување, неопходно е најнапред да се спроведе оцена на статусот на сите природни вредности вклучувајќи го и здравјето на човекот. Во следниот чекор се определуваат цели и приоритети за управување. Дали превземените мерки и активности ги даваат посакуваните резултати се утврдува преку континуиран мониторинг. Податоците од мониторингот ќе бидат основа за изработка на следниот план за управување. Според тоа, мониторингот е составен дел од кружниот процес на планирање на управувањето.

Основни цели на планот за мониторинг се:

- Подобрување на квалитетот на живеење и зголемување на животниот стандард;
- Заштита на животната средина со имплементација на Планот;
- Одржување на постојано ниво на флора и фауна;
- Подобрување на квалитетот на воздухот;
- Зачувување на квалитетот на почвата;
- Минимизирање на отпадот, рециклирање и негова повторна употреба;
- Минимизирање на појави од несреќи и хаварии.

Сепак, тоа најчесто се постигнува низ осмислени научни истражувања чија главна цел е да ги опишат процесите на екосистемите вклучувајќи ги и законите кои влијаат врз нив.

Еколошкиот мониторинг се однесува на последователни мерења во екосистемите со главна цел определување на трендови во компонентите, процесите или функциите.

Со секој предлог мерки за заштитата на животната средина потребно е да се изготви план за мониторинг на предложените мерки и мониторинг на животната средина. Во современото планирање на просторот, задачите на заштита на природата се усмерени особено на активно уредување и заштита на природата и животната средина, санирање на можните штети и повторно воспоставување на природната средина.

Што се однесува до изработката на планот, особено треба да се има во предвид близината на обработуваниот простор. Доколку при изработка и уредувањето на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природни реткости кои може да бидат загрозени потребно е да се преземат мерки за заштита согласно Законот.

Планот на мониторинг предвидува следење на следните параметри во животната средина:

- Следење на квалитетот и квантитетот на водите;
- Следење на квалитетот на почвата;
- Следење на бучавата.

Со овој план ќе се овозможи:

- Потврда дека договорените услови при одобрување на проектот се соодветно спроведени;
- Управување со непредвидени влијанија и промени;

- Потврда дека влијанијата врз медиумите на животната средина се во рамките на предвидени или дозволени гранични вредности;
- Потврда дека со примена на мерките се врши заштита на животната средина, односно намалување на негативните влијанија.

10. Нетехничко резиме

Со самото реализирање на оваа планска задача се добиваат податоци за почвата, воздухот, водата, климатските фактори, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра и др. и се создаваат услови за изнаоѓање на причините врз основа на која се одбираат алтернативите и се предвидуваат мерки за заштита и намалување на влијанијата. Со идентификацијата на можните проблеми треба да се рационализираат трошоците и да се направи најсоодветен избор на мерките за заштита на животната средина. Резултатот од учеството на јавноста треба да се земе што е можно повеќе.

Оцената на влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина и здравјето на луѓето е постапка со која се проценуваат ефектите врз животната средина и здравјето на луѓето од спроведувањето на предложените документи. Целта е можните ефекти да бидат земени во предвид во раната фаза на подготовката на документите вклучувајќи ги и промените на истите.

Основа за изработка на Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, Општина Дебар се следните документи:

- Планска програма,
- Извод од плански документ Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, Општина Дебар.

Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, Општина Дебар ќе се изработи согласно методологијата пропишана во важечката законска и подзаконска регулатива:

- Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18),
- Законот за урбано зеленило („Сл. Весник на РМ” бр. 11/18),
- Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18),
- Правилникот за поблиската содржина, форма и начин на обработка на генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село, урбанистички план вон населено место и регулациски план на генерален урбанистички план, формата, содржината и начинот на обработка на урбанистичко-плански документации и архитектонско-урбанистичкиот проект и содржината, формата и начинот на обработка на проектот за инфраструктура („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15).

Согласно точка 2 (Опфат на планот) од и Преоекција-план на простојниот развој на градот до 2014 година од ГУП на Град Дебар 2004-2014 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар градската територија е ограничена со природни и со од човек воспоставени граници: Планирано урбано подрачје на Град Дебар опфаќа

површина од 490,36 ха. Должината на границата на урбаното подрачје изнесува 16.536,00 м. Должината на границата без крајбрежје изнесува 12.712,00 м. Должината на границата покрај крајбрежјето изнесува 3.824,00 м.

- Од југ - границата оди по брегот оформен со габаритот на акумулацијата на езерото, во потегот западно од вливот на реката Радика до излезот на езерото кон продолжението на текот на Црни Дрим на запад (Хидроцентралата Шпиље).
- Од исток - проширување на границите на урбаното подрачје има кон ридскиот терен, до можностите за изградба на населба со семејни куќи со градини и се движи во близината Источната обиколница.
- Од запад - границата води во близина на новопланираната траса Западна обиколница.
- Од север завршува со муслиманските гробишта, додека на брдовитиот дел на кој е распространет стариот дел на градот крајната граница на урбаното подрачје е црквата Св. Недела и православните гробишта кој не се во употреба.

Наменската зона е ограничена површина на градежно земјиште со иста наменска употреба на земјиштето и подразбира начин на уредување, изградба и употреба на градежното земјиште и на градбите согласно дејностите и активностите што се вршат во нив.

Класата на намени во рамките на планскиот опфат е обележана со име за секоја наменска зона поодделно согласно член 28 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 63/12, 126/12, 19/13, 95/13, 167/13 и 37/14).

Согласно точка 14 (Билансни показатели) од од ГУП на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, Општина Дебар како и Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18) во рамки на планскиот опфат планирани се содржини кои спаѓаат во следните групи на класи на намени:

- А - домување
- Б - комерцијални и деловни намени
- В - јавни институции
- Г - производство, дистрибуција и сервиси
- Д - зеленило и рекреација
- Е - инфраструктура.

Со донесување на измената на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар ќе се добие усогласување на основните параметри на сите блокови на ниво на планскиот опфат на ГУП на Град Дебар.

ГЛАВА 15. ПАРАМЕТРИ ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

15.1 Основи параметри - измена и дополнување

1. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, во точка 10 се брише вториот пасус и точката 10 ќе гласи:

„Со градежните линии се ограничува површината за изградба на објекти во рамките на урбанистичката парцела и се назначува растојанието од регулационата линија (главна надворешна градежна линија), односно од границата на парцелата (помошни - внатрешни градежни линии), која се дефинира со изработка на Детален урбанистички план”.

2. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, во точка 11 во вториот пасус, алинеја прва, се менува висината на заедничките станбени објекти-структури од 19,2 м во 22,2 м, со што би се корегирала катноста на објектите од П+5+Пк во П+6 и точката 11 ќе гласи:

„При планирањето на ГУП Дебар се утврдени максимални висини на содржините во метри. За објектите лоцирани на терен во пад (над 10% косина), утврдувањето на височината се врши со назначување на апсолутна кота до која може да се реализира изградбата на објектите, поврзано со визурата на соседните објекти, односно се назначува котата на слемето. Височината на објектот се определува од нивото на тротоарот односно од сообраќајницата или пристапната патека (нулта кота) до завршниот венец на објектот (за рамни терени), односно до слемето на објектот (за коси терени). При понатамошното изготвување на Детални урбанистички планови:

- висината за заеднички станбени објекти - структури се зацртува до 22,2 м.
- за семејни куќи со градини максималната висина изнесува 10,2 м.
- кај станбени објекти со внатрешен двор максимум 7,2 м.
- за куќи поврзани во блок (максимум 6 куќи во низа) изнесува 13,2 м.

При утврдување на максималната височина на објектите, едно ниво во станбените објекти е со максимална височина (конструктивна височина 3 метри). За станбени објекти котата на првото ниво во однос на теренот изнесува максимум 1,20 м”.

3. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, во точка 14 во првиот пасус коефициентот на искористување на земјиштето од максимум 1,6 се менува во максимум 2,0, во вториот пасус од максимум 2,0 се менува во максимум 4,5, во третиот пасус максимум 3,0 останува максимум 3,0, во четвртиот пасус од максимум 4,0 се менува во максимум 5,0 и во пасусот пет од максимум 5,0 се менува во максимум 6,0 со што точката 14 ќе гласи:

„Коефициентот на искористување на земјиштето се утврдува како однос меѓу бруто развиената површина на сите нивоа над теренот (од влезно ниво) и површината на парцелата:

- за семејни куќи или комплекси, максимум до 2,0.
- за станбени објекти, станбено - деловни или комплекси, максимум до 4,5.
- за објекти и комплекси за индустрија и трговија, максимум до 3,0.
- за објекти и комплекси за деловна намена, максимум до 5,0.
- за хотели, максимум до 6,0”.

4. Во Глава 15 - Параметри за уредување на просторот, подглава 15.1 - Основни параметри, се додава нова точка 19:

„Преодни одредби - Започнатите постапки за донесување на Детални урбанистички планови до денот на отпочнување со примена на оваа

Измена и дополнување на текстуалниот дел од Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28, ќе продолжат согласно одредбите утврдени со овој текстуален дел”.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува:

- Интегрирано управување со комуналниот отпад;
- Озеленување на дворните површини;
- Зачувување на амбиенталните, естетските и рекреативните потенцијали на просторот;
- Изградба на современа инфраструктура;
- Искористување на соларна енергија, преку имплементирање на концептот неограничен извор на енергија;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето.

Во поглед на озеленувањето, да се планираат соодветни профили на дрвореди покрај сообраќајниците како и покрај другите инфраструктурни објекти кои можат негативно да влијаат на квалитетот на животната средина. Изборот на зеленило треба да се усогласи со условите за заштита и негова намена. Диспозицијата на високите дрвја да биде усогласена со трасите на подземните инсталации, додека изборот на видот на озеленувањето да биде во согласност со условите во работната средина, односно способноста на повеќе апсорпција на штетни гасови и кои немаат посебен третман за одржување. Согласно Законот за урбано зеленило, процентуалната застапеност на зелената површина да се дефинира со Правилникот за стандард и нормативи за урбанистичко планирање зависно од локацијата, намената и големината на градежната парцела

Канализационата отпадна вода во зависност од објектите потребно е да се третираат со пречистителната станица. Подетална анализа од негативните влијанија врз човековото здравје и животна средина ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Кога станува збор за мониторинг за животната средина се дава можност за испитување, оценување и системско набљудување на загадувањето и состојбата на медиумите во животната средина како и идентификација и регистрација на изворите на загадување. Планот на мониторингот претставува алка помеѓу сите вклучени страни и претставува основа за надлежните институции во кој ќе го контролираат процесот на спроведување на законската регулатива и да донесуваат одлуки.

Најголем бенефит во спроведувањето на стратегиската оценка на животната средина е во вклучување на аспектите од полето на социјалата, економијата и животната средина, меѓусебната соработка, развој на регионалните цели и целите за одржлив развој и заштита на животната средина и луѓето.

11. Прилози

Листи на национална законска регулатива

1. Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18);
2. Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 74/05);
3. Правилник за содржината на барањата што треба да ги исполнува студијата за оцена на влијанието на проектот врз животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 33/06);
4. Уредба за стратегиите, плановите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапката за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ” бр. 153/07);
5. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 153/07);
6. Правилник за воспоставување на листата на експерти за СОЖС, процедурата за спроведување на испитот за експерти за СОЖС, воспоставување комисијата за оценка на знаењето на експертите за СОЖС („Сл. Весник на РМ” бр. 129/07);
7. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ” бр. 144/07);
8. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08);
9. Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18);
10. Законот за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15);
11. Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиенталниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04);
12. Закон за води („Сл. Весник на РМ” бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/2011, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16);
13. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ” бр. 18/99);
14. Уредба за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и подземните води („Сл. Весник на РМ” бр. 18/99 и 71/99);
15. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ” бр. 18/99);
16. Закон за отпад („Сл. Весник на РМ” бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 192/15 и 39/16);
17. Листа на отпади („Сл. Весник на РМ” бр. 100/05);

18. Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15);
19. Одлука за утврдување во кои случаи и под кои услови се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава („Сл. Весник на РМ” бр. 64/93);
20. Закон за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16 и 11/18);
21. Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 63/16 и 113/18);
22. Закон за безбедност и здравје при работа („Сл. Весник на РМ” бр. 92/07, 136/11, 23/13 и 25/13);
23. Закон за експропријација („Сл. Весник на РМ” бр. 33/95, 20/98, 40/99, 31/03, 46/05 и 10/08).

Листа на релевантни ЕУ директиви

Директиви на ЕУ имплементирани во Национална стратегија за апроксимација во животната средина (2008). Релевантни се и нивните измени и дополнувања:

1. Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
2. Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС), дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
3. Директива за информирање на корисници (1999/94/ЕС) дополнета со Директивата 2003/73/ЕС
4. Рамковна Директива за вода (2006/60/ЕС) дополнета со Одлуката 2455/2001/ЕС
5. Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) дополнета со Директивата 98/15/ЕС и Регулативата (ЕС) 1882/2003
6. Директива за вода за пиење (98/83/ЕС) дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
7. Директива за површинска вода за абстракција (75/440/ЕС) дополнета со Директивите 79/869/ЕЕС и 91/692 ЕЕС (ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2006/60/ЕС) од 22.12.2007
8. Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) дополнета со Директивата (91/692/ЕЕС и 2000/60/ЕС) е биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007, освен член 6, кој беше отповикан на 22.12.2000.
9. Директива за подземни води (80/68/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС
10. Директива за Стратешка оцена на животна средина (2001/42/ЕС)
11. Директива за пристап на информации за животната средина (2003/4/ЕС)

Додаток

Известувања

ОПШТИНА ДЕБАР КОМУНА ДИБЁР

Сектор за урбанизам, животна средина, локален економски развој, комунални дејности, сообраќај и патешта

Sektori për urbanizëm, mjedis jetësor, zhvillim lokal ekonomik, punë komunale, komunikacion dhe rrugë

Одделение за урбанизам, животната средина и локален економски развој

Njësia për urbanizëm, mjedis jetësor dhe zhvillim ekonomik lokal

Број / Numër: 10-138/6
од/ data 02.04.2020

Брз основа на член 65 став (6) од Законот за животна средина („Службен весник на РМ“, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 42/16 и 99/18), Градоначалникот на Општина Дебар донесе:

Në bazë të nenit 65 alinea (6) të Ligjit për ambientin jetësor („Gazeta zyrtare e RM-së“, nr. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 42/16 dhe 99/18), Kryetari i Komunës Dibrë sjell:

ОДЛУКА

За спроведување на стратесиска оцена

1. За планскиот документ “Измена и дополнување на текстуралниот дел на Генерален урбанистички план на град Дебар (2004- 2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 год., општина Дебар” кој се носи согласно член 10 став (8) од Законот за просторно и урбанистичко планирање (Сл. Весник на РМ бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18), Законот за урбано зеленило (Сл. Весник на РМ бр. 11/18), Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање (Сл. Весник на РМ бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18) и Правилникот за поблиската содржина, форма и начин на обработка на генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село, урбанистички план вон населено место и регулациски план на генерален урбанистички план, формата, содржината и начинот на обработка на урбанистичкоплански документацион и архитектонско-урбанистичкиот проект и содржината, формата и начинот на обработка на проектот за инфраструктура (Сл. весник на РМ бр. 142/15), потребно е да се спроведе стратесиска оцена на влијанието врз животната средина согласно член 65 од Законот за животна средина.

VENDIM

Për zbatim të vlerësimit strategjik

1. Për dokumentin planifikues “Ndryshim dhe plotësim i pjesës tekstuale të Planit gjeneral urbanistik të Qytetit të Dibrës (2004- 2014) për blloqet urbane: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 dhe 28 i miratuar me vendim nr. 07-27/4 data 18.02.2005, komuna Dibrë”, i cili sillet në bazë të nenit 10 alinea (8) të Ligjit për planifikim hapsinor dhe urbanistik (Gaz. zyrtare e RM-së nr. 199/14; 44/15; 193/15; 31/16, 163/16, 64/18 dhe 168/18), Ligjit për gjelbërim urban (Gaz. zyrtare e RM-së nr. 11/18), Rregullores për standarte dhe normativa për planifikim urbanistik (Gaz. Zyrtare e RM-së nr. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 dhe 86/18) dhe Rregullores për përmbajtjen më të afërt, formën dhe mënyrën e përpunimit të planit gjeneral urbanistik, planit detal urbanistik, planit urbanistik për fshat, planit urbanistik jashtë vendbanimeve dhe planit rregullues të planit gjeneral urbanistik, formën, përmbajtjen dhe mënyra e përpunimit të dokumentacioneve urbanistike planore dhe projektit arkitektoniko-urbanistik dhe përmbajtja, forma dhe mënyra e përpunimit të projektit për infrastrukturë (Gaz. Zyrtare e RM-së nr. 142/15), është e nevojshme të zbatohet vlerësimi strategjik i ndikimit në ambientin jetësor, kjo në bazë të nenit 65 të Ligjit për mjedisin jetësor.

2. Како органи засегнати од имплементација на планскиот "Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар" се определуваат следните: општина Дебар, Министерство за животна средина и просторно планирање, Министерство за економија, EVN, Мепсо, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство.

3. За планскиот документ "Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар", за чија изработка е одговорно ТАЈФА ПЛАН ДОО Скопје, а го донесува општина Дебар, донесувањето на планскиот документ "Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар" ќе има влијание врз животната средина.

4. Обемот на извештајот за стратедиска оцена треба да ги опфати следните аспекти: влијание врз подземните и површинските води, влијание врз почвата, влијание по однос на генерирање на комунален и градежен отпад, влијание врз биодиверзитетот, влијание врз амбиентниот воздух и влијание од несреќи и хаварии.

5. Одлуката заедно со формуларите за определување на потребата од спроведување на стратедиска оцена се објавува на веб-страницата на Општина Дебар на следната веб-адреса: www.dibra.gov.mk.

6. Против оваа одлука јавноста има право на жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос од втор степен во рок од 15 дена од денот на објавување на одлуката на веб-страницата.

2. Si organe të përfshira nga implementimi i planit "Ndryshim dhe plotësim i pjesës tekstuale të Planit gjeneral urbanistik të Qytetit të Dibrës (2004-2014) për blloqet urbane: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 dhe 28 i miratuar me vendim nr. 07-27/4 data 18.02.2005, komuna Dibër" janë vendosur organet në vijim: komuna Dibër, Minisitria e mjedisit jetësor dhe planifikim hapësinor, Minisitria e ekonomisë, EVN, MEPSO, Ministria e bujqësisë, pylltarisë dhe ekonomisë së ujërave.

3. Për dokumentin planor Ndryshim dhe plotësim i pjesës tekstuale të Planit gjeneral urbanistik të Qytetit të Dibrës (2004-2014) për blloqet urbane: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 dhe 28 i miratuar me vendim nr. 07-27/4 data 18.02.2005, komuna Dibër", për përpunimin e së cilës është përgjegjëse ТАЈФА ПЛАН ShPK Shkup, ndërsa e sjell komuna Dibër, sjellja e dokumentit planor "Ndryshim dhe plotësim i pjesës tekstuale të Planit gjeneral urbanistik të Qytetit të Dibrës (2004-2014) për blloqet urbane: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 dhe 28 i miratuar me vendim nr. 07-27/4 data 18.02.2005, komuna Dibër" do të ketë ndikim në mjedisin jetësor.

4. Vëllimi i raportit për vlerësim strategjik duhet të përfshijë aspektet në vijim: ndikimi mbi ujërat nëntokësor dhe sipërfaqësor, ndikimi mbi të vjelat, ndikimi në lidhje me gjenerimin e mbeturinave komunale dhe ndërtimore, ndikimi mbi biodiversitetin, ndikimi mbi ajrin e ambientit dhe ndikimi nga fatkeqësitë dhe havaritë.

5. Vendimi bashkë me formularët për përcaktim të nevojës për zbatim të vlerësimit strategjik shpallet në ueb-faqen e Komunës Dibër në ueb-adresën në vijim: www.dibra.gov.mk

6. Kundër këtij vendimi publiku ka të drejtë në ankesë deri te Komisioni shtetëror për vendimarrje në procedurën administrative të marrëdhënieve të punës nga shkalla e dytë në afat prej 15 ditësh nga dita e shpalljes së Vendimit në ueb-faqen.

Градоначалник / Kryetari i Komunës

Користена литература

- Просторниот план на РМ, 2004;
- Измена и дополнување на текстуалниот дел на Генерален урбанистички план на Град Дебар (2004-2014) за урбаните блокови: 1, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 27 и 28 донесен со Одлука бр. 07-27/4 од 18.02.2005 година, општина Дебар;
- Преглед на заштитни подрачја во РМ (2008) и Извештај на меѓународен консултант за заштитени подрачја во рамки на УНДП/ГЕФ/МЖССП проектот: Зајакнување на еколошката, институционалната и финансиската одржливост на системот на заштитени подрачја во Македонија;
- Национална стратегија за одржлив развој, 2009;
- Втор Национален извештај за климатски промени, 2008
- Национална стратегија за механизмот за чист развој за првиот период на обврски според протоколот од Кјото 2008-2012, 2007;
- Втор Национален Еколошки акционен план на РМ, 2006
- Национална стратегија за биолошка разновидност, 2004;
- Стратегија за управување со отпад во РМ 2008-2020;
- Национална транспортна стратегија за патниот превоз, 2008;
- Стратегија за демографски развој на РМ 2008-2015;
- Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II, 2007);
- Национална стратегија за мониторинг на животната средина, 2004;
- Стратегија за управување со животната средина, 2005;
- Стратегија за подигање на јавната свест во животната средина, 2005;
- Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција, 2005;
- Национален здравствено-еколошки акционен план (НЗЕАП), 1999;
- Рамковна директива за вода (2000/60/ЕС);
- Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС);
- Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС);
- Рамковна директива за бучава (2002/49/ЕС);
- Директива за стратегиска оцена на животна средина (2001/42/ЕС);
- ЕУ Шестиот Акционен План за животна средина (2001/42/ЕС);
- Директивата на советот 96/61/ЕС од 24.09.1996 год. за интегрирана контрола и превенција од загадувањето;
- Достапни искуства и практики.